

TEXT 69

Vážený příteli,
zásadně s vaším názorem nesouhlasím,
ale dám život za to,
abyste ho mohl proslovit.
(Voltaire)

československý nezávislý měsíčník

září 1969

číslo 2

budoucnost pro nás zatažená

Budoucnost – víze, výzkum plánování. To bylo hlavní téma letošního Evropského fóra v Alpbachu, malé vesničky v tirolských Alpách v Rakousku. Již po pětadvacáté se tam letos sjeli vysokoškolské učitele, pracovníci výzkumných i vědeckých ústavů a studenti z 23 zemí světa, aby si tam vyměnili názory, střetli se v otevřených diskuzích i společně se zamysleli nad budoucností světa. Pro mne, jako Čecha, obžana okupované země mělo toto zamýšlení dost trpkou příchut. Nevím, jaké myšlenky mělo dalších 23 Čechů a Slováků, kteří na Evropské fórum přijeli z Československa a zase se tam vrátili. Já jsem však neustále musel konfrontovat veškeré skvělé plány, o kterých hovořili příslušníci jiných zemí, s budoucností naší země.

Nemohl jsem se při nejlepší vůli nadchnout pro konkrétnější i abstraktnější víze budoucího uspořádání světa, když jsem si uvědomoval, že o naší vlastní budoucnosti nemůžeme rozhodovat sami. Setkali to však bylo zajímavé i poučné.

Ze všech referátů i diskusních příspěvků bylo jasné, jak vědci berou vážně svoji odpovědnost za svět. Nechtějí dopustit živelny vývoj světa, jsou toho názoru, že lidstvo má dost intelektu i síly, aby se varovalo katastrofických důsledků. »Jsme na křižovatce dějin, nad kterou se vznáší apokalyptická hrůza dvou světových válek tohoto století, tváří tvář všem nebezpečím musíme vytvořit svět, ve kterém by se lidé mohli cítit jako lidé. To je naše poslání.« Tak nějak bych velice zhuštěně a zjednodušeně charakterizoval tenor letošního Alpbachu. Právě při podobných příležitostech, kde se problémy neřeší odděleně, ale v celé globální syntéze, vysvitá jak prude se mění podmínky našeho života, jak lidstvo často není na tyto změny připraveno. Jsem přesvědčen, že kdyby náš československý pokus nebyl tak násilně přerušen v loňském srpnu, že by právě Češi a Slováci byli schopni do dnešní světové diskuse o postavení člověka v přetechnizované společnosti přispět nejen mnoha podnětnými myšlenkami, ale i tvořivou, československou praxí podloženou teorií.

Zůstalo jen u vzpomínek na neaplněné možnosti, na principy které jsme nemohli, nebo lépe řečeno nesměli vyzkoušet. A pak také poznání, že svět je dnes expresem řídicím se nezadržitelně vpřed. My v něm však bohužel nesedíme. Svět na nás čeká nemůže. Rozdíl mezi Československem a ostatním světem už dnes hrozivý, bude za pár let možná nepřekonatelný. Říkám možná – protože bude také záležet na nás, kteří dnes žijeme mimo naši republiku. Jak jednou, až k tomu přijde doba, budeme schopni, to co jsme se zde naučili, co jsme poznali, využít doma.

Sláva Volný

ho výborných skladeb, například Vltava, celá Má vlast, a ty všechny vyjadřovaly hlubokou myšlenku. Byla to díla, která sloužila myšlence, neposluhovala však. V tom vidím já rozdíl.

TEXT: Politici někdy ten rozdíl nevidí, nebo nechtějí chápat.

Illin: Hudbě v podstatě skutečně málokdo rozumí a zvláště ne nevzdělaný politik. Čím méně je kdo vzdělán, čím méně se hudbou zajímá, čím méně má praxe, tím méně ji rozumí. Ten nejpřístupnější stupeň pro nejširší vrstvy národa je dechovka, která pracuje nejjednodušší formou. A vzpomeňte si, že mnozí politici, kteří právě na základě svého nevzdělání se dostali do čela, skutečně protlačovali jenom tu dechovku. A každý hudební experiment nebo každou náročnější skladbu, která se jim zdála být nesrozumitelná, odmítal. Dokonce tvrdili, že je nepřátelská lidu a že tedy i ten hudební skladatel je formalista a skrytý nepřítel lidu a proto že je ho nutno potlačovat. Tak vznikla například Sostakovičova Píseň o lesích. To přece u tak velkého skladatele byl v té době opravdu strašný kompromis, řekl bych téměř devotní podlézání vkusu, které zabrzdílo vývoj v hudbě u nás nejméně na deset let.

TEXT: Jak se to projevilo?

Illin: Především na učilištích. Já jsem v té době studoval akademii múzických umění. Vzpomínám si, že Stravinský – to byl úplný ďábel, Bartók – to byl vzor formalismu. Martinů byl zrádce národa, nejen jako skladatel, ale i jako emigrant. Od těchto lidí jsme se nesměli učit komponovat, ale zá-

sluhou kulturního zachránitele ministra Nejedlého jsme se museli učit jen od Smetany – to je ovšem skladatel minulého století. Už to zadrželo vývoj hudby na hezkou řádku let. My, studenti, jsme si tajně sháněli pásky, tajně jako spiklenci je poslouchali po domácnostech. A myslím, že tím posloučáním, diskutováním mezi sebou jsme se naučili více než na té slavné akademii. Vzpomínám si na krásnou historku z té doby. Tenkrát byl na akademii vedoucím skladatelské katedry Václav Dobiáš, přestože tam byli daleko kompetentnější lidé, jako například Jaroslav Řidký, který učil naši třídu, nebo profesor Bořkovec a mnozí jiní daleko fundovanější skladatelé než Václav Dobiáš. My jsme mu říkali rudý kazatel. Každý týden ve středu byl skladatelský seminář. Na něm nějaká oběť z řad žáků musela přehrát svoji nejnovější skladbu. Tak jeden kolega přehrál tehdy svůj kvartet a když dohrál, vystoupil rudý kazatel, tedy Václav Dobiáš, a řekl: »No soudruhu, co tato hudba říká vlastně pracující třídě. To přece není možné poslouchat, takovýto uměním bychom neposloužili myšlence socialismu. Podívejte se, já když přijdu mezi dělníky na Kladno a slyším, jak si zpívají při práci moji písničku nebo polku, víte, co to je za fantastický pocit, jak to hřeje u srdce, když dělníci – takhle se musí komponovat, aby všichni, celý národ...« Jaroslav Řidký to slyšel a nezdržel se: »Máš pravdu, Václave, já jsem to taky jednou zažil, jel jsem vlakem v noci na Plzeň, a

(Pokračování na str. 2)

naš film a export

O vysoké umělecké náročnosti našeho diváka a tím o jeho přímém vlivu na vysokou uměleckou úroveň děl všeho druhu bylo už napsáno dost.

Úspěchy na „mimosocialistickém“ poli dovedla propaganda jak náležitě využívat a tak bylo umění povýšeno na „exportní artikl“, jakým dosud bylo třeba české sklo, slovenská brynz, či jakostní cukr z Čech, Moravy a Slovenska.

Udržení zisku propagandistického anebo hmotného je ovšem přímo závislé na výdrži dodavatelů, jak se umí vypořádat se zvýšenou poptávkou, nutným to důsledkem exploze a prvního úspěchu, čili jaké kapacity jsou k dispozici.

Většinou se ukázalo, že kapacity buď nejsou vůbec (zvýšený zájem o jazyk jsme nedokázali krýt výrobou, poptávky po zboží a kumštářích z Bruselu jsem doslova házeli do koše a v Montrealu jsme již ani nepředstírali, že chceme něco prodávat), nebo je neumíme využít či povzbudit. U umění, zejména filmu, je to tím složitější, že zájem konsumenta – diváka je vrtkavý. Západ je ohlušován, ohlupován, atakován všemi prostředky reklamy. My jsme si zvykli měřit své úspěchy podle cen, které jsme získávali na festivalech. Měřitko jistě vhodné pro zjištění umělecké úrovně, ale jak se ukázalo, naprosto nevhodné tam, kde chceme měřit možnosti exportu. Sama cena za umělecký výkon nestačí. Obzvláště, když ani festivalu jsme nepoužili k představení tvůrců a herců, když na festivalu zastupoval obvykle film úředník ministerstva kultury, či jiný aparátník (obvykle s „vysokou“ uměleckou i společenskou úrovní). Což je opět analogické s průmyslem, kde „výlety“ za exportními smlouvami byly dávány za odměnu, mnohdy za dobrou stranickou disciplínu.

Požadavky západního trhu na kulturní a technickou úroveň filmů jsou dány hospodářským životem zemí i jednotlivých občanů – účastníků hospodářského života a potenciálních konsumentů. Ti pak plní nebo neplní kina, platí nebo neplatí vstupné. Ale ti také mnohdy nechtou o ceně, kterou film získal na tom či onom festivalu. Ti chtějí, že Bardotová má vilu v St. Tropez – a při návštěvě St. Tropez tu vilu hledají, nebo že Omar Sharif bude na dovolené na Capri – a všichni závidí těm, co budou taky na Capri. To sice neurčuje umělecké hodnoty, ale plní to kina. (Zatím jsme spíše umělecké hodnoty sami pošlapali, když umělci vzrostli tuze-xový účet). Povýšíme-li sami umění na exportní artikl, musíme trhu vyhovět. Nebo se musíme spokojit s úlohou světlohošů a pak naši Formanové, Jasní, Menzlové, Jirešové, Juráčekové a další obdrží své místo v Dějinách filmu pana Sadoula, ale úspěch na trhu dosáhnou jejich „zručnější“ napodobitelé, pokračovatelé a mnohdy i falsifikátoři s možností lepší public relations. Ladislav Pavlík

rozhovor textu s evženem illinem:

v skrytu psát své symfonie...

Evžena Illina snad není třeba ani zvlášť představovat. Zejména návštěvníci kin – a to jsou téměř všichni – si jistě vzpomínají na bezpočet melodií tohoto dnes pětáctýřicetiletého jihočecha, od okupace žijícího a tvořícího v Zürichu.

TEXT: Pane Illin, je možno z toho, že jste v důsledku invaze opustil Československo, usuzovat na spojitost mezi hudbou a politikou?

Illin: Souvislosti jsou mezi každým lidským počínáním, které směřuje k vyjádření určitých myšlenek. Hudba tím, že se buď podřizuje nebo tím že pracuje na základě volnosti a svobody, vyjadřuje svůj postoj k politice. Známe přece z minulosti nemalo příkladů k čemu vedlo, když se hudební skladatelé ve jménu stranické kázně podřizovali ideologii. Přestávali být umělci, ale stávali se z nich propagátoři, a to navíc špatní. Protože, ať již chtěli nebo ne, dělali více škody než prospěchu. Víte,

muzikou sloužit nebo posluhovat, nemá význam.

TEXT: A jde to vůbec, vždyť hudba je záležitostí ryze abstraktní.

Illin: Ano hudba je záležitostí abstraktní, ale když hudební skladatel dáte např. název Leninova kantáta, nebo Stalinův rozkaz nebo Mirová symfonie, tak už podkládáte hudbě určité myšlenky, které mohou být samozřejmě politické.

TEXT: Prosim, ale když téže skladbě dám název Rašení jara, tak se v podstatě nic nestane. Hudba zůstala stejná.

Illin: Abyste mi dobře rozuměli, nechci říci, že každá programová hudba musí být špatná. Přece v romantickém období vzniklo mno-

dopis z domova

Jako bych měla smýčku kolem krku, kterou někdo každým dnem více stahuje. Dusím se a nevím, kde se nalokat čerstvého vzduchu. Čtu noviny a je mi špatně od žaludku, dívám se na tváře kolem sebe a nepoznávám je. To skutečně je Dr. Husák, to je opravdu ing. Cerník, to jsou titíž lidé, kterým jsem vloni tleskala a věřila? Co se to s nimi stalo, kdo je tak změnil? Chtěla bych plakát, a nemám slzy, chtěla bych být cynická a nemohu, vždyť to bolí, chtěla bych nevidět, ale mám oči. Měla jsem místo v lese, kam jsem chodívala, když mi bylo těžko a smutno, místo libezné, jak z pohádky. Na malém jezírku bývalo pár leknínů a několik kačen. Nevím jestli tam ještě jsou, kolem jezírka jsou ruské tanky a já do lesa nesmím. Mám dvě děti, byly radosti. I tuto radost mně vzali. Dívám se na dcerku i chlapce a přemýšlím do čeho to vlastně porostou. Děším se toho, děším se toho přívalu nenávisť, který nás obklopuje. Snad jsem ty děti neměla mít, protože nemohu pro ně nic udělat. Neumím již ani odpovídat na jejich zvědavé otázky. Jestli je vychovám v rovné a přímé lidi, budou to mít v životě moc těžké. A to si mám vzít na svědomí z nich vychovávat lidi otřelé, bez páteře? Kdybyste věděli jak těžké je dnes být zde matkou. Chtěla bych v něco věřit a nemám již v co. Chodím se po letech zase modlit a nevím zda to pomůže, nevím zda vůbec něco pomůže naší zemi. Neoponštějte ji aspoň vy, kteří jste venku. I když nemůžete o mnoho více než my doma, aspoň ji neopustějte. Myslete na ni, při své práci, myslte na to, že se třeba jednou zase všichni shledáme. Chtěla bych tomu věřit.

Vaše J. Ch., Olomouc

● Západoněmecká televize je místem úplné invaze československých zpěváků pop music. Po Golden Kids (Kubišová, Vondráčková, Neckář), vystoupil s velkým úspěchem i Josef Laufer v pořadu Star parade. Karel Gott byl hvězdou oblíbeného pořadu Rudi Carrel Show.

● Pantomima L. Fialky se vrátila z edinburského festivalu. Během týdne sehrála osm představení s bouřlivým úspěchem u obecnosti a s vysokým oceněním britské kritiky.

● Orchestru Duke Ellingtona vystoupí na podzimním jazzovém festivalu v pražské Lucerně.

Kromě tohoto vynikajícího orchestru se mohou pražští příznivci jazzu těšit na koncert tria předního amerického klavíristy Oscara Petersona.

● Vítězslav Vejražka, došavadní šéf činohry Národního divadla v Praze, požádal o uvolnění z funkce. Kandidát na toto místo, František Pavlíček, se vzdal své kandidatury. Činohru ND vede zatím „činoherní kvartet“ Doňhal – Hrušínský – Růžek – Řanda.

● V Kolíně, rodišti Jana Kašpara Debureaua byla 13. září odhalena busta tohoto „největšího z pietrotů“. Mimové z celého světa mají v této příležitosti

lostí sraz na festivalu pantomimy v Praze.

● Ústředním bodem oslav 1100. výročí úmrtí Konstantina-Cyrila bylo čtyřdenní vědecké symposium v pražském Karolinu.

● Čtvrtý mezinárodní festival vokální tvorby bude pod názvem Musica vocalis probíhat ve dnech 27. září až 5. listopadu v Brně.

● Podle sdělení Státní banky československé se do konce srpna od počátku roku 1969 zvýšil stav oběživa o 2 556 mil. korun.

● Essexský orchestr mladých z Velké Británie

se představil v pražské Smetanově síni posluchačům hlavního města. Těleso bylo přivítáno s nadšením a koncert odměněn zasluženým potleskem.

● Pražský komorní orchestr účinkoval ve Švýcarsku a v Itálii. Na koncertech našeho hudebního tělesa se podíleli vynikající klavírní virtuózi Christoph Eschenbach a flétnistka Elaine Schafferová.

● Dvanáctého ročníku filmového festivalu Gran Premio Bergamo se československá kinematografie zúčastňuje filmem režiséra Kachyni Směšný pán.

máte slovo

TEXT 69 ČÍSLO 0 a 1

... I keď s vaším časopisom nesúhlasím, lebo ho osobne považujem za špekuláciu pár ľudí, ktorí prišli do NSR si robiť reklamu a pritom doma hovorili a písali proti kapitalizmu a konkrétne proti NSR. Teraz už viete aký mám náhľad na TEXT 69. Nehnevajte sa na mňa ale nedá mi to po prečítaní zostavy Vašej komunistickej redakcie. Nezdá sa Vám, že chybu ste spravili v roku 1948, keď ste sa spojili so zastatým a môžem povedať primitívnym národom, čo Vám práve potvrdil rok 1968. Nevieť akým právom vyberáte od krajanov za ten zdroj papiera 1,50 DM a tým konkurujete exilovým časopisom, ktoré majú už tradíciu ako napríklad České slovo alebo Canada Slovak. Som rozhorčený nad nemeckou demokraciou, že Vám to vôbec povolí. Viem síce, že hesla Voltairovho sa v tomto prípade páni redaktori držať nebudú, lebo je to trochu proti ich srsti, ale rozumne uvažujúci človek by nevedel ináč ako robiť teraz ja. Odvolávam sa tým na pánov Karla Havlíčka Borovského a Pavla Jozefa Šafárika, ktorí nás varovali pred ruským národom. Vždy s úctou

Toni von Pressburg –
Anton Mraz, Diedesheim a N.

... Máme z Vašeho listu asi takovú radosť, ako loni po ledu, a je nám, jako bychom už zase měli jet domů. To jsou síce zdánlivě popletené pocity, ale jsou skutečně takové, a tak na nich něco musí být. Z nultého čísla dýchá, vlastně duje kuráž, nedat se jen tak z vlastní vyhnat a holt si v té cizí zemi daleké i nedaleké vybudovat novou existenci a za nostalgického vzdychání v požehnaném věku vypustit duši, byť třeba s uspokojením nad žoky peněz ve tvrdé valutě nahospodařených. Duje z něho kuráž se dál prát o to, aby se v naší republice dalo po lidsku žít. A to je ono!

JUDr. Miroslav Salfický,
Calgary

MOTTO TEXT 69

Voltaire to jistě myslel dobře, ale neměl chudák žádné zkušenosti s komunisty. Ti se sami svou praxí ze společenství slušných lidí vyřadili, tak je dnes třeba se ptát, mají-li se jim přiznat práva, která oni sami svým protivníkům nikdy nepřiznali. Jsem svou profesí specialista na hubení škůdců a vím, jak je třeba v případě napadení postupovat. Teoreticky může existovat potkan, který přímo neškodí nebo je snad dokonce užitečný – jako druh však nesporně škodlivý je a je také právem všemi prostředky huben. Pro mne začíná slušný komunist tam, kde se respektují základní pravidla demokracie, ale tam už zase komunismus nesažá. Takže zde někde bude ten pes zakopan...

Ing. S. A., Zürich

ROZHOVORY S MAGDOU HUSÁKOVOU

Osobně mám velmi rád Střednanského a vážím si jeho režisérské a autorské práce, ale o čem je Rozhovor s Magdou Husákovou nechápu. Jestliže to právě přece jen přijde, pak se při formě „na pokračování“ tato úvodní kapitola snad měla vynechat. Jestliže přijde Magda Husáková – jak to vypadá – na řadu v pátém pokračování, budu asi jako čtenář zuřít.

Čeho si opravdu cením, bylo interview s Lóblem a potom Skutina, jinak se domnívám, že bez ohledu na to, že časopis se obrací ke všem formám emigrace, měl by být orientován tak, že by byl pokračováním necenzurovaného československého tisku z jara loňského roku. To znamená, že by neměl být zcela protikomunistický. Nevím, zda mi bude dobře rozuměno. Já sám nikdy komunistu nebyl, ale mám trochu obavy, aby se časem nestal štvavým...

Karel Nešvera, Frankfurt

ex 1

ALOIS INDRA 7. ZÁŘÍ 1969

V TŘEBÍČI:

Nebylo jednoduché soudruzi, rozbit onu falešnou stavovskou solidaritu, překonat onu bariéru morálního, psychického teroru, která v redakčních kolektivech existovala a dosud mnohde existuje. Nebylo to jednoduché. Budiž mi tu dovoleno říci, že se nám to podařilo díky směly soudruhům v našem rozhlase, díky směly jednotlivcům v naší televizi, díky redakci Rudého práva a naší Tribuny.

ex 2

V pražské Práci sobotu co sobotu vyprávějí veselé historky přední osobnosti. Přetiskujeme historku karikaturisty Mirka Lidáka-Hadáka:

„Potká pan Khon ...“

... a na to mu pan Stern povídá: „Však von vás ten humor ... taky jednou ...“

chtěli svobodně tvořit, brutálně potlačeni. A potlačování byli i za dlouholetého a nudného vývoje za Novotného v Československu. K tvorbě je potřeba volnosti, svobody, prostě pocitu nezávislosti bez jakékoliv vypočítavosti nebo vztahu ke kariéře.

Já sám jsem se dostal na scesti právě proto, že jsem žil v Československu, kde nebylo možné svobodně se vyjadřovat. Když někdo psal v takových padesátých letech hudbu, která neposlouhovala, tak se tato hudba neprovozovala. Ta se dávala do šuplíku, a když ji někdo dělal, tak jen z vlastního přetlaku. Ale to je strašný pocit pro tvůrce, že píše něco, co nikdo neuslyší. U toho vydrželi skutečně jen ti nejstatečnější. Já u toho nevydržel, chtěl jsem, aby moje hudba měla styk s posluchačem. Zjistil jsem, že když napíši koncert pro orchestr nebo pro kvartet, že se stejně nebude hrát a že budou hrát opět Seidla nebo Dobiáše. Skladba taky stárne, skladatel k ní ztrácí vztah. A tak když mně byla nabídnuta spolupráce v rozhlase, tak jsem psal raději pro dětské pohádky hudbu. Věděl jsem, že jeden týden hudbu napíši a už druhý týden ji uslyší spousta posluchačů. Totéž bylo i v případě filmu. Samozřejmě, že jsem si vybíral látky, které mi byly blízké, na divadle i ve filmu jsem se vyhýbal právě tendenčním věcem. Jsem přesvědčen, že kdyby tato situace nebyla, že bych se určitě věnoval vážné symfonické nebo operní tvorbě a ne divadelní a filmové. Tím nechci říci, že bych toho litoval. Seznámil jsem se s obrovským množstvím sympatických lidí, kteří milují své povolání. Filmaři a divadelníci, to je zvláštní sorta fanatiků, které můžete jen milovat.

TEXT: Dobře. Dnes žijete venku a jaké hudbě se tedy věnujete?

Illin: Snažím se pokračovat v tom, co jsem již začal. Ovšem zjišťuji, že zde je daleko větší možnost k vážné hudbě. Nyní píším balet pro Mohanské divadlo, spolupracuji na celovečerním filmu s Bavarií v Mnichově. Ve volných chvílích připravuji komorní hudbu. Ve Stuttgartu mi například uvedli hudbu, kterou jsem nebyl nikdy schopen prosadit v Československu. Tady když máte věc, která může zaujmout, tak najde okamžitě

odbytiště. Výhoda je, že zde neexistují monopoly, na nic. Každý, kdo něco umí, najde ozvěnu, která mu pomůže dělat to, co chce.

TEXT: Tedy podle Vás je možno i v záplavě vyslovené komerční hudby, která se tu produkuje, prodávat dobrou muziku?

Illin: Rekl bych, že je to zde snadnější. Žádný skladatel nežije jen z toho, že tvoří vážnou hudbu. Jistě zde neexistují žádné hudební fondy jako u nás. Tam je spousta vymožeností, které se však nenarodily zásluhou režimu, ale z mravenčí práce tvůrců a lidí. Každý skladatel se musí z něčeho živit. Když má tu schopnost a může psát pro film a divadlo, tak v Československu mu to dá, nu, slušnější živobytí. Kdežto zde mu ta filmová nebo divadelní práce dá možnost se potom několik měsíců věnovat své nejvlastnější tvorbě, protože vydělá na to, aby mohl dejme tomu půl roku dělat jen to, co ho skutečně baví. Chťel bych mít to štěstí, abych to mohl dělat. Abych po určité tvorbě, jak vy říkáte komerční, i když to není vždy jen komerční, protože i ta práce na divadle nebo filmu přináší kumštýřovi uspokojení. Ovšem i výdělek. Nu, a pak bych chtěl v skrytu psát své symfonie a kvartety. Ty samozřejmě nemůžete zpěněžit, ale je velká možnost, a to je to hlavní, že budou uvedena.

TEXT: Podle vašich dosavadních zkušeností, jaký je vztah západního světa k českému muzikantovi a k české hudbě?

Illin: Mé zkušenosti jsou velice příznivé. Snad je to ta sympatie, která dnes vládne na západě snad ke každému československému kumštýři. Ovšem jsem toho názoru, že každý, kdo něco umí, má zde veliké možnosti. Uroveň zde není tak vysoká, aby tu nemohl konkurovat jakýkoliv, u nás průměrný umělec. A nadprůměrný, ten se musí prosadit velice rychle a najít spousta možností.

TEXT: Takže Vy se zde cítíte dobře?

Illin: Cítím, jak umělecky, tak i lidsky, ale to snad vyplývá z toho všeho, co jsem vám řekl.

TEXT: Tak hodné štěstí a nám všem hodné vaší dobré muziky.

evžen illin

v skrytu psát své symfonie...

Pokračování se str. 1

takhle ve dvě hodiny k ránu vystupují z vlaku, jdu takovou opuštěnou ulici a najednou z hospody se vypolácí dva namazaní chlapi a začali zpívat – serem, serem, serem si to přes pole. Víš jak mně to zabrálo u srdce? To je polka, kterou jsem napsal, když mně bylo osmnáct let. To jen pro dokreslení tehdejšího ovzduší. Studium bylo tehdy spíše ilegální. Na akademii visely nápisy – Dissonance nepřítel pracující třídy. Na indexu byl tehdy ovšem i džez, proč, to už vůbec nepochopím, snad že byl určitým synonymem, třeba jako Coca-cola, pro kapitalismus. A tak se potíralo i každé hnutí mladých lidí, kteří chtěli džez poslouchat. Je to směšné, ale na indexu byly i saxofony jen proto, že se nelíbily jednomu sovětskému hostu na Pražském jaru. Hned druhý den přišel rozkaz, aby všechny skladby již nahrané se saxofony se smazaly, desky šly do šrotu a například Alexej Fried, který vedl na škole soubor, vyměnil v obsazení saxofony za fagoty – což je tedy zvláště bizarní kombinace. A právě to mám za zlé straníků, kteří v tomto oboru muziky pracovali a dobře pracovali, jako třeba právě Alex Fried nebo Harry Macourek, že nevystoupili a neřekli, nemáte pravdu, džez je zdravá muzika, že ji nehájlí na stranické platformě, ale že jako disciplinovaní straníci plnili stranické úkoly. I konečně Harry Macourek, aby nebyl v pozděření, že zůstává kosmopolitou, zmínil jméno na Karel Macourek. Po lednu 1968, v obrodném procesu, se změnil zase na Harryho, já teď jen čekám, kdy se změní opět na Marxourka nebo na Macourka.

Podle toho poznám, kam jde vývoj. Vidíte, stačil jeden člověk ze Sovětského svazu, aby zastavil u nás vývoj džezu nejméně na deset let. Vlach měl zakázáno džez hrát a Vlach nebyl při tom nikdy u nás na špičce džezového dění, on vždycky hrál spíše pop-music.

TEXT: Vrátili bychom se znovu k té vazbě politiky a hudby. Jak se ukazuje, nebyla tato vazba v minulosti pro hudbu právě příjemná a prospěšná, a jak se to jeví, nejsou nejlepší naděje ani do budoucna. Vy jste tedy právě proto odešel. Ovšem traduje se také mínění, že tvorba, zejména hudební, vždy nějak vychází z tradic, že sepejli s vlastí. Domníváte se, že můžete komponovat dobrou českou muziku dnes ve Švýcarsku?

Illin: Já si myslím, že přece každý tvůrčí člověk si v sobě nese kořeny, které nejsou vůbec závislé na tom, v kterém prostoru se nalézáme. Tedy zda visím 500 metrů ve vzduchu, jsem cestou na Mars, nebo jestli žiji ve Švýcarsku. Americe či jinde. Nejlepším důkazem je Bohuslav Martinů. U něho přece můžete tak perleťně a tak jemně poznat, že jeho hudba je bytostně česká a nikdy že česká nepřestala být. Vzpomeňte na Dvořáka, jak dlouho žil v Americe, napsal symfonii „Z nového světa“ a přece je to opět bytostně česká hudba. Myslím, že není nutno uvádět další příklady. Každý nosí v sobě z čeho vzešel, buďto to v něm je nebo není. Rozhodně je daleko nebezpečnější zůstat v prostředí, které ho vyvíjí na omezuje. Víme přece, že v době nacismu byli v Německu skladatelé a vůbec umělci, kteří chtěli zůstat svobodnými a kteří

pavel pecháček

revoluce v cirkvi?

V posledních letech se i mezi ateisty dost diskutuje o tom, že v římsko-katolické církvi probíhá revoluce. Objevují se různé zkazky o zesvětštění církve, o konci Boha a o budoucím pouze praktickém, veskrze lidském působení církve výhradně v oblasti morální a sociální. Má jít tedy o jakési atestické křesťanství, jak se lapidárně říká, „křesťanství nahoře svlečené“.

Ve skutečnosti o nic takového nejde. Předpovědi o konci církve nejsou ničím novým. Existují prakticky už dva tisíce let, střídá se pouze jejich intenzita. Například v minulém století po smrti papeže Pia IX. měli leckterí lidé konec církve za definitivní. Ozývaly se hlasy, že už nebude dalšího papeže, atd. Svého času se domníval, že se blíží konec církve, i Voltaire. Podobné hlasy se často objevovaly v souvislosti s kritikou církve. A v některých ohledech měly i pravdu. Těžko lze třeba brojit proti bohatství a sám být bohatý. Nebo co zla už třeba natropil manicheismus; učení, které scestně hlásalo, že duše je sice z Boha, ale tělo z ďábla. Z toho se pak příliš v povědomí lidí nezdravě preferovalo šesté přikázání (nesesmilniš), podstata křesťanství se vytrácela a náboženství stávalo méně přitažlivým. Přitom nešlo o nic jiného,

než že byly prosazeny názory některých lidí z doby dávno minulé, kteří se snažili do křesťanského učení přidat ještě něco navíc, co vypadá dobře u jiných náboženství. Samozřejmě jsou pak výsledky podobných zásahů s historickým odstupem negativní. A takto by se dalo pokračovat ještě dost dlouho. Leckterí katolíci jsou si lidských omylů i přestupků v historii svého náboženství dobře vědomi. A říkají, že právě to je mimo jiné utrzuje ve víře v pravdivost Kristova učení, protože žádná jiná lidská instituce by při tom všem bez Božího působení nedokázala existovat dva tisíce let.

O kritiku a způsob jejího řešení jde také především v současných církevních názorových rozporech, chcete-li, při (bez obvyklých krvavých praktik světových revolucí) probíhající revoluci. Řeší se spor o hlavní praktické poslání církve v dnešním světě a o formy jejího působení. Teilhard de Chardin řekl: „Svět bude patřit tomu, kdo mu na tomto světě bude moci nabídnout největší naději“. Křesťané jsou z jednoho v přesvědčení, že největší naději dává člověku Kristus a jeho evangelium. Jedni z nich, běžně se jim říká integristé, se domnívají, že forma, jakou má být evangelium

hlášáno, má zůstat tradiční. Progresisté jsou naopak přesvědčeni, že je nezbytné uskutečnit beze zbytku všechny progresivní myšlenky koncilu a navíc prohlašují, že koncil byl pouze začátkem procesu, který musí přinést radikální obnovu církve a jejího života. Z těchto hledisek se také pochopitelně zdá jedním tempo prosazování církevních reforem příliš rychlé a druhým příliš pomalé. Těmito zásadami je zhruba vymezen obsah „revoluce“ v církvi.

Přesto, že například i mezi československou mládeží se projevuje rostoucí zájem o křesťanské učení, vžitý způsob výkladu evangelia se zdá být mladým po právu – jemně řečeno – nepřitažlivý. Starý, vžitý druh prezentování evangelia mladým pak způsobuje přesný opak záměru anebo vypěstování názoru pokřiveného. Na druhé straně existuje řada konvenčních křesťanů, kteří jsou formálně „dobřími katolíky“, ale víra jejich praktický život nijak zvlášť neovlivňuje. A tady je třeba si uvědomit, že církev není jen dílem Božím, ale také lidským. Církev není žádná abstraktní veličina, ale jsou to všichni katolíci. A je přece starou pravdou, že žádné lidské společenství se nevyhne zastarávání v určitých směrech, nevyhne se požadavku neustálého obnovování, vývoje. Není to například ještě tak dlouho, co byl v bibli spalšován nejen dokument, obsahující podstatnou část božího zjevení, ale také příručka pro přírodní vědy a historii. Věda není v rozporu s křesťanstvím, ovšem bible jako taková má co dělat pouze s myšlenkami a pravdami výhradně náboženskými. Nikdo rozumný nemůže brát doslova třeba stvoření světa v šesti dnech. Toto biblické líčení je hymnem, psaným na Boha-Tvářce, nedělající si nárok na platnost historickou a přírodovědnou. Pisatel mohl vycházet pouze z poznatků své doby. V bibli je i na jiných místech lecos bás-

nického, je i po stránce vyjadřování se logicky poplatná stylu své doby. Nicméně nedotčena zůstává její podstata – poselství o Bohu jako tvůrci světa a člověka.

Církevní progresisté netrpí touhou po změnách za každou cenu. Ani se nesnaží upravit křesťanství v tom smyslu, aby se stalo pohodlným, bez námahy všem přístupným, aby se evangelium přizpůsobovalo lidským slabostem. Jde o obnovu církve, jde o návrat k původnímu nazírání na její poslání a odbourání překonaného nánosu dvou tisíciletí. Tím se samozřejmě nemyslí jen odklon od pompéznosti nebo nemalé změny liturgické (vnější průběh mše svaté, národní jazyk a podobně). Naráží se tu i na problém církevní autority. Nutnost autority (papež, biskupové) je zcela uznávána. Je však voláno po decentralizaci, větší autonomii jednotlivých církevních obcí, pluralitě, která je podmíněna růzností prostředí, ve kterém církev žije. I zde jde o návrat k provotním křesťanským obcím, které byly nadány velkou autonomií, což jim nikterak nebránilo ve spojení s papežem, který vždy byl a bude svorníkem jednoty, tak jak si to přál Kristus. Papež ovšem nemá rozhodovat sám (mimoходом – často bývá špatně chápána papežova neomylnost; jako neomylný je považován pouze ve vyhlášení základních článků víry, což se děje třeba jednou za století), biskupové nemají mít autoritářský postoj ke kněžím, duchovenstvo si má plně uvědomit své poslání ve službě věřícím a ne ve vládě. Některé církevní kruhy si zvykly vést monolog a právě proto dnes progresisté tolik zdůrazňují naslouchání „hlasům zdola“ a nutnost využití nedoceňovaných možností činnosti laiků.

I v kruzích církve vzdálených se hodně povídá o budoucích zásadních změnách v životě kněží, celibát je diskutován v leckteré diskusi náboženství na hony vzdáleně. Kněží

se budou v budoucnu stále více uplatňovat i jiným způsobem. Existují názory, že by bylo správné, aby alespoň někteří kněží měli i svoje občanské povolání. Je známa řada kněží – dělníků, vědců a nikde není psáno, že by kněží nemohli zastávat i jiná povolání, slučitelná s jejich službou v církvi. O celibátu, který byl církvi zaveden až v průběhu let, se dnes hodně hovoří v tom smyslu, že by neměl být nadále povinně spojován s kněžstvím, že by měl být dobrovolný. Znamenalo by to, že i ženatí muži by mohli být vysvěceni na kněze. Jistě řada kněží se dobrovolně neožení, zná hodnotu správně chápáného celibátu a chce se službě Bohu a lidem věnovat cele. Ale na druhé straně je pravda, že se téměř žádný kněz nestal knězem kvůli celibátu. Většina celibát přijala jako církví stanovenou podmínku. Také dosud platné církevní právo (z roku 1917) už nutně zaostává za vývojem. Je v něm nadmiru legalismus, leckdy na úkor lásky k lidem a snahy pochopit situaci člověka. Progresisté se tudíž snaží oprostit náboženství i od právníčiny. Kristus rozhodně nebyl právník.

Papež Pavel VI. v jedné své promluvě řekl: „Naše doba vyžaduje svobodu. Spějeme k období mnohem větší svobody v životě církve a v důsledku toho i každého z jejích dětí. Formální disciplína bude omezena, vše libovolně bude zrušeno, taktéž každá intolerance, každý absolutismus. Zákonodárství bude zjednodušeno, výkon autority bude umírněný a bude zdůrazněn smysl pro křesťanskou svobodu“.

Zbývá otázka prosazení církevních reforem. Progresisté i integristé se subjektivně snaží o dobro církve. Objektivně vzato vzniklo nebezpečí nezanedbatelného konfliktu. Problém je často považován i generace; i když to není pravidlem, většina progresistů se rekrutuje z řad mladých kněží a laiků.

ernest

strednanský

rozhovory s magdou husákovou

2.

Ak napríklad Federico Fellini, tento idol talianskeho filmu, a nepopieram, že aj idol môj, pred ktorým sa skláňam v hlbokom obdive asi v takom zmysle, ako sa snažím uctievať fakt, teda čosi, čo existuje, čo JE a je to veľké, neohraničené hranicami autokritiky, aj keď sa ona snaží pochopiteľne vždy navonok pôsobiť, ak teda napríklad Fellini je človekom pudovým, ktorý vyrástol najskôr pocitami a až potom uvažovaním, ako to o ňom povedal ktorýsi z jeho životopiscov, umelecká a ľudská existencia Magdy Husákovvej je v akomsi, podľa mňa však len v zdanlivom protiklade voči tejto osobnosti svetového filmového umenia. Je, podľa názoru mnohých, podmienená predovšetkým absolútne racionálnym jadrom jej vnútorného založenia, premierou intelektu (mnohi moji priatelia o nej s obľubou vravievali to známe v našom žargóne: ťažká intelektuálka!) a úpornej snahy nechať sa ovládať citmi. Ja doložím: Aspoň navonok nechať na javo, že som ovládaná citmi. Pokiaľ som to mohol sledovať asi o pätnásť rokov neskôr, ako sa mi stala tá príhoda v mojich detských divadelných plienkach, ktorú som opísal na úvod tohto môjho rozprávania, – darilo sa jej to vo väčšine prípadoch vynikajúco.

A predsa ten môj »feliniovsky«
pocit, akým na mňa pôsobila, bol

dost reálny na to, aby som sám pred sebou našiel odvahu tieto dve, také rozdielne osobnosti, spojiť akýmsi spoločným menovateľom. A tým menovateľom je myšlienka Federica Felliniho, z ktorej sa obaja, každý svojím spôsobom vyznali: BOLO BY VEĽMI DEPRIMUJÚCE OPAKOVAT CELÝ ŽIVOT TO ISTÉ!

Iba ten, kto žil dvadsať rokov v Československu, maximálne pochopí, čo to znamená. Konkrétizovať túto myšlienku znamená bojovať proti dogme, proti dogmatizmu. Pravda, Magda Husáková nikdy o tom nehovorila. Ona išla za svojím cieľom, jediným cieľom: robiť dobré, spoločensky angažované divadlo na vysokej intelektuálnej úrovni. A predsa tá felliniovská myšlienka ju prenasledovala od doby, kedy ako manželka vysokého stranického a vládneho funkcionára sa stala adeptkou réžie na vtedajšej Novej scéne Národného divadla v Bratislave. Tento nový aspekt existencie nebol pre mladú právničku a nota-bene ženu významného funkcionára onej poľnohospodárskej doby, vôbec jednoduchý. Ako to už medzi ľuďmi býva, bolo mnoho diskusií o tom, či tam hrá úlohu talent, alebo predovšetkým módna túžba nejakej paničky pre závažnú kultúrnu funkciu. Ak takéto názory panovali – ubližovali Magde Husákovvej, no boli logické

predovšetkým preto, že vtedy naozaj stačilo »zhora«
zatelefonovať »dolu«, v tomto prípade do divadla, že je nutné, aby ten a ten, alebo tá a tá sa dostala tam a tam, že si to želá súdruh ten a ten... Napokon – to je tragédia každého totalitného systému, ktorý takýmto spôsobom otvára dvere na dôležité posty netalentovaným.

S Magdou Husákovou však prišiel do divadla skutočný talent. Nie len režisérsky, ale čiastočne, najmä v prvom období jej profesionálnej činnosti aj herecký. Ved' napokon, kto by sa nepamätal napríklad na jej Vojnarku, takú zvláštnu, akoby vykresanú zo skaly, štiálu a výsokú, preplnenú akýmsi čudným a paradoxným intelektom. Ale možno práve tým nesmierne zaujímavú v tej vtedajšej šedivosti divadelnej dramaturgie, aj keď sme tú šedivosť my, namladšia herecká a režisérská generácia vtedy za šedivosť nepovažovali. No v pamäti širokej verejnosti zostane predovšetkým ako predstaviteľka titulnej role v jednom z filmov Paľa Bielika – a v tejto súvislosti si vlastne spomínam na moje prvé – nepriame stretnutie s ňou.

Chápem súdneho čitateľa, že mi možno vyčíta trochu zdĺhavé rozprávanie o zdánlivo nepodstatných veciach, že čaká už na prvé, konkrétne stretnutie s touto výraznou osobnosťou slovenského divadla a slovenskej televízie, no musím ho požiadať ešte o chvíľku strpenia.

Po rokoch účinkovania na ochotníckych javiskách, narušených iba druhou svetovou vojnou, ktorej poslednú kapitolu prežila Magda Husáková v Moskve prakticky ako emigrantka, dostal som sa ako osemnásťročný práve v tom osudovom roku 1948 do Bratislavy, aby sa mi splnila moja veľká túžba stať sa hercom a režisérom. Po úspešnom absolvovaní skúšok som bol prijatý na Dramatické oddelenie Št. konzervatória.

Mal som pochopiteľne nesmierne radosť, že sa mi splnil tento môj sen a túlal som sa ulicami nášho hlavného mesta, lebo som sa stal jeho novým obyvateľom.

Hneď oproti bývalého policajného riaditeľstva na dnešnej ulici Cs. armády bola do ulice tak trochu síkmo obrátená veľká plocha poschodového domu, ktorú rôzne inštitúcie využívali ako plochu pre veľké plagáty. Zastavil som sa v oný deň pred ňou, pretože ma na veľkom transparente Bielikovo filmu zaujala zaujímavá tvár v nadživotnej veľkosti. Pravdaže, ako to už býva, nad tvárou veľkými písmenami titul filmu, režisér a meno... meno: MAGDA HUSÁKOVÁ.

Dívala sa na mňa viac podlhovastá ako široká tvár ženy so zdanlivo nič nevraživými očami, alebo presnejšie povedané, očami, za ktorými sa skrývali nečitateľné pocity. Nie, neboli to studené oči, dodnes sa akosi veľmi dobre pamätám, že bol v nich, kdesi hlboko, takmer nepoznaný akýsi ukrývaný smútok. Možno sa mi to iba zdalo, možno to bolo v rámci príbehu filmu, teda osud, ktorý táto žena žila na plátne. Nevieť. Klamal by som, keby som sa teraz pokúšal o presnú charakteristiku. No jedno mi bolo jasné hneď. Že je to nesmierne hlbavý typ ženy, tvrdej voči sebe, dokonca – povedal by som, typ trochu mužský, aj keď sa pojmu mužalka chcem vyvarovať, možno preto, že som neskôr v nej poznal ženu plnú ukrývaného

citu, ženu svojim spôsobom šťastnú i nešťastnú, ženu vládnucu i ženu tipiacu, ženu prísnu, zdanlivo studenú, no aj ženu, ktorá vedela neskrývaným spôsobom prejavovať svoju radosť a lásku. No jedno bolo isté: Z namaľovaného obrazu hľadel do ulice človek, ktorý vie čo chce a vie to aj konkrétne realizovať.

Túlal som sa potom ďalej ulicami Bratislavy, no nevnímal som to, čo sa okolo mňa deje, ale stále som myslel iba na tú tvár, ktorú ma potom dlho prenasledovala. A stále viac a viac som si uvedomoval jeden základný rys tejto tváre, ktorý sa mi stával v mojom vedomí prvotným. Trochu spustené kútiky úst. Tento rys zvyčajne dodáva tváram trochu spupný, nepriemerný výraz. No u Magdy, necelých tridsiatničky, vyjadroval už vtedy čosi, čo potom spodobíl básnik Vladimír Holan: Ubúdame, lebo sme okúsili plnosť! Uvedomil som si to najmä pri poslednom stretnutí s Magdou Husákovou pred jej smrťou i napriek tomu, že ju nikto z nás ešte tak nablízku netušil. Tú SMRT. Zostalo však po nej DIELO a – režisérsky stolík so šálkou čiernej kávy. No o tom poslednom rozhovore a o tej šálke kávy nambúde.

CO SI PŘEČTETE V 3. ČÍSLE:

- Příspěvek polského autora Freda Znamierowského o polsko-československých vztazích po srpnové okupaci.
- Politickou analýzu Slávy Volného.
- Ukázky z tvorby Jana Schneidera, autora Gentlemanů, Rekviem a mnoha jiných písní.
- Pokračování „Presidentova vězně“ Vladimíra Škuliný.

Třetí číslo TEXTu vyjde 21. října 1969.

ivan sviták

pasti před námi

PODVODNÁ HRA

„Jsou pravdy, které nebyly stvořené pro hlupáky.“
Denis Diderot

1. Existují hry se sírkami, které jsou založeny na tom, že hráč, který zná princip hry, musí vždy vyhrát nad protihráčem, který pravidlo hry nezná. Táhnou-li např. dva hráči z libovolného počtu sírek střídavě určitý počet sírek (např. jednu až tři), pak musí vždy vyhrát ten hráč, který si dovede vypočítat kritická čísla pro svého spoluhráče. Tím vyhrává již prvním tahem – někdy dokonce i před tím, než partner vůbec po prve táhl – protože hra je založena na iluzi nevědomého spoluhráče, že má šanci výhry, ačkoli žádnou nemá. Zkuste si to.

2. Pravidla hry jsou proslá: 1. prohřává ten, kdo nemá další možnost tahu, čili ten, komu zbyde poslední sírka, když je na tahu. 2. celkový počet sírek může být libovolný, ale vyšší než 10 (neb kdyby byl nízký, podvod by se dal prohlédnout) a nejvyšší počet tažených sírek je libovolný, alespoň tři. 3. hráči se střídají v tazích a mohou táhnout libovolný počet sírek, ne však vyšší než dohodnuté číslo n. Je-li dohodnuté číslo na příklad 3, pak prohraje vždy z libovolného počtu sírek ten hráč, který se dá chytit do kritické řady čísel: 1, 5, 7, 10, 13, 17 atd., do níž upadá prvním tahem, nebo do níž upadá v některém z příštích tahů, jestliže okolností hry zabrání, aby prohrál hned prvním tahem.

3. Vyhrává ten, kdo zná obecné pravidlo hry, protože jemu pak stačí doplňovat vždy počet sírek ve hře na další kritické číslo, takže budoucí oběť si může lámat hlavu jak chce, ale východisko nenajde, protože je dávno ztraceno, což oběť ještě neví. I kdyby pochopila své chyby prvních tahů, nemůže danou hru vyhrát – může si však odvodit obecný vzorec kritických čísel: 1, n plus 1, 2n plus 1, 3n plus 1, atd., čímž se ovšem kvalifikuje pro všechny hry tohoto typu, i když se netáhne jedna až tři sírky, ale třeba jedna až pět.

4. Tato hra není vlastně hrou, ale řadou pastí, z nichž není úniku, je podvodem vědoucího na nevědomém, chytráka na hlupákov. Teprve když je sám základ hry prohlédnut jako řada pastí a když hloupý Honza pochopí, že je klamán, může hloupý Honza obrátit proti chytrákovu jeho vlastní taktiku a vyhrávat pak stejně nelitostně a podvodně, jako dříve prohrával. Podvodný charakter hry se může obrátit proti spoluhráčovi, jestliže prohrávající se poučí ze svých porážek a pochopí podstatu podvodu, obecný vzorec sledu pastí. Hodnota teoretického poznání má praktickou cenu: nelézt dobrovolně do pastí.

5. Tím se však hra dostane do slepé uličky, protože mezi dvěma hráči, kteří znají vzorec, není možný sám proces hry, a to proto, že nikdo nevstoupí dobrovolně do svého kritického čísla, do pastí prohry. Na příklad máte-li na stole 21 sírek a oba si rychle vypočtou, že kdo začne, ten prohraje, pak nikdo nebude ochoten táhnout první. Máte-li na stole 22 sírek, pak musí nutně vyhrát ten, kdo táhne jako první jednu sírku a srazí tím spoluhráče do pastí kritického čísla 21.

6. Hra tedy vytváří situaci patu, z něhož není východiska. Hra by se dala hrát jen tehdy, kdyby se dohodli oba hráči, že náhoda rozhodne o tom, kdo potáhne první, tedy kdyby hru spojili s jinou hrou, která by přisuzovala roli

prvního tahu (prohru či výhru), střídavě tomu a onomu. Jenomže matematika je tak krutě logická, že by zase při větším počtu partií reprodukovala nerozhodnou situaci patu. Náhoda by totiž výhru přisoudila podle předem počítatelného počtu pravděpodobnosti téměř naprosto spravedlivě oběma hráčům – se zanedbatelnou nepřesností.

7. Východisko z paty nejsou ve hře samé, ale mimo hru. Logika hry je tak neúprosná, že nenechává mezery v obecném vzorci, takže východisko z paty je v hrách, nebo v odmítnutí pravidel hry, ve změně, ale ne v pokračování tahů. Ačkoli je to paradoxní, hra může pokračovat jen jestliže jeden z hráčů tak zpitomí, že zapomene počítat do tří.

8. Druhým východiskem z paty je odmítnout pravidla, podle nichž je hra hrána, prohlásit je za podvodná. Vzdávajíc se pravidel hry, vzdáváme se hry samé a otevíráme si prostor ke kvalitativně jinému řešení. Pat přestává být patem, jakmile odmítneme participovat ve falešné hře.

9. Třetím východiskem je přerušení hry z vnějšku. Pat trvá, ale je překonán novou situací, časem. Čas, Veliký Mordýr Všeho, systémů i lidí, řeší i neřešitelné paty.

10. Poučení za hry? Nelez do pastí. Jestliže jsi vlezl do pastí, pochop logiku svých chyb. Jestliže jsi pochopil, chyť do pastí protivníka.

LOGIKA PODVODU

„Víme, co chceme. Nechceme nic. To snad dostaneme.“

V. Dyk

1. Struktura podvodné hry v čs. politice je podobná struktuře hry se sírkami a řada pastí musí pokračovat, dokud národ nepochopí, že nemá šanci výhry pokud užívá daná pravidla hry, a že musí vždy znovu upadnout do pastí, do nichž ho uvrhují vládnoucí elity moskevskými dohodami. Toto poznání je bezpodmínečnou podmínkou výhry a východiskem z paty. Jsou-li pravidla hry vnucena z vnějšku, pak je to třeba vzít v úvahu, ale nemění to nijak skutečnost, že představitelé národa byli a jsou povinni podvodná pravidla odmítnout a ne je legalisovat.

2. První pastí před námi je past okupace, přesněji jejích důsledků, které znamenají vyřazení masových sdělovacích prostředků, omezení občanských práv, zavedení censury. Za těchto podmínek nelze opakovat, že „my si své problémy vyřešíme sami“, pokud nevíme, co se skrývá za filosofickou hádankou onoho „my“, když kromě vládnoucí elity jsou z rozhodování o nejdůležitějších otázkách vyřazení všichni občané. Přijmout tento přístup, opakující these o jednotě strany a lidu, znamená zapadat do ideologické pastí a dostávat se pod myšlenkovou kontrolu vládnoucí elity, která má zájem jen na tom, aby prezentovala svá hlediska jako hlediska národa.

3. Druhou pastí je tak zvaná nová realita, přesněji snaha vyličit okupaci jako přijatelný jev, z něhož je možno vymáněvat serií kompromisů a odchodem vojsk. Ale i kdyby tanky odjely – pravý opak je pravděpodobnější – pak by to znamenalo opět jen to, že trestná výprava skončila úspěšně a že stará hra censury, kabinetní politiky a policie bude pokračovat. Nová realita prokazuje jen to, že totalitní diktatury se nedají demo-

kratisovat ani poté, když odpadly důvody třídního boje, pro které byly totalitní diktatury zřízeny.

4. Jako se z pastí okupace vyvinula past nově reality, tak se z nové reality vyvine past mocenského monopolu. Systém jedné strany s nekontrolovatelnou elitou je stalinický systém bez ohledu na to, kdo mu stojí v čele. Tento systém společenské organizace je překážkou společenského pokroku všude, kde je zaveden, a to bez ohledu na ideologickou fraseologii politických stran, které systém vyznávají.

5. Východiska z jedné pastí znamenají jen upadnutí do další, dokud si lid neuvědomí, že musíme odmítnout sami pravidla, na nichž jsou tahy politiků založeny, a vytvořit nová pravidla, která umožňují lidovou kontrolu a vyloučí podvod. Víme-li, že hra elit je podvodná, existují jen dvě základní možná řešení: smířit se s vědomím nevyhnutelné konečné porážky, nebo smést sírky se stolu a říci dost. Ví-li někdo, že spěje ke konečné porážce a přesto hraje, ví-li, že legalisuje podvodná pravidla hry a přece to udělá, ví-li, že hraje s gangstery a přece čeká chování gentlemanů, pak je možná originální sebevrah, ale není dobrý politik.

6. Politikové jsou jednatelé zájmů, reprezentující společenské skupiny vrstvy a třídy a musí být podle toho posuzováni, nikoli podle sympatií, které budi jejich osobní tragedie. Dnešní realističtí politikové jsou schopnější než ilusionisté, kteří nebyli schopni přivést zemi na vojenský odpor. Ale politikové, kteří jsou schopni realitu přijímat i odmítat, chápat a překonávat, stojí výše než oba typy revisionistů i ilusionistů.

7. Faktický rozpad komunistické strany na tři křídla, váhající mezi linií teroru, linií centra a linií reform odrazí skutečné politické tendence v zemi a prosazuje tak názorovou diferenciaci i do řad komunistické strany. Ale všechna tato křídla vylučují svorně autoritu lidu, suverenity národa, vůli veřejnosti, protože veřejností je pro ně nejvyšší masa straníků, ne lid. Politika všech těchto křidel – pravice i centra – sdílí troji hlavní omyl každé elitistické soustavy: omyl o nezbytnosti politické samovlády elity, omyl o inteligenci jako o vrstvě nepřátelské socialismu a omyl o dělnické třídě jako o třídě, která musí být vedena elitou. Tyto omyly musí vést do nových pastí.

8. Nemám jinou možnost než postavit proti sjednocující se síle monopolu moci a tanků taková pravidla hry, která odmítají podvod a zavádějí strategii a taktiku pravdy. Pravda je netaktní a netaktická, ale pro nás neexistuje otázka: taktika nebo pravda? Taktika pravdy, ať se děje cokoli. Když se pravda jeví elitě jako demagogie, musí se elita jevit její vlastní demagogie jako pravda. Vystavte tvrzení nezodpovědných demagogů pravdě, rozumové úvaze, realitě – a rozhodněte, zda vede vpřed extremismus pravdy nebo milosrdné lži.

9. Proti podvodným pravidlům hry máme jen jednu obranu – pochopit pravidla hry jako podvodná a neuznávat je. Toto poznání je životně důležité pro další hru, protože vědomí, že nemáme šanci výhry se starými pravidly, musí vést k jiným východiskům, k nové praxi hry s gangsterem a k nové taktice. Poté, co znovu byla prohrána základní politická práva občana, co byla zavedena censura a čs. hospodářství je znovu zataženo do zájmů sovětské neokolonialistické expanse, je krutým sebeklamem domněnka, že vyházení časopisu s posledními zbytky kriticismu může nahradit reálný odpor.

10. Politika vedení komunistické strany vyjadřuje totální neschopnost čelit nové situaci, přijímá a legalisuje znásilnění země a lidu, zrazuje svůj vlastní dubnový program a lidové hnutí za občanská práva. Tato zoufalá politika normalisace a nové reality má jediný cíl: udržet monopol mocenské elity děj se co děj – třeba znovu s pomocí sovětských tanků. Jediný pro-

gram, který dnes vedení komunistické strany má, je vyjádřen verší Viktora Dyka: „Máme co chceme. Nechceme nic. A to snad dostaneme.“

TAKTIKA PRAVDY

„Jakmile jednou začne člověk myslet, nikdo nemůže zaručit, jaký bude konečný resultát; lze však zaručit, že mnoho věcí a institucí bude odsouzeno k zániku. Každý myslitel přivádí – třeba jen malou část zdánlivě neměnného světa – do nebezpečí, a nikdo nemůže říci, co vyvstane na tomto místě.“
John Dewey.

1. My, socialističtí demokraté víme, co chceme: občanská a lidská práva jako základ společenského života. Bez těchto základních předpokladů účasti občana na politickém dění musí každý režim bez ohledu na svou ideologii zůstat mechanismem totalitní diktatury, represivním systémem mocenské elity proti obyvatelstvu. Jsme rozhodnutí bojovat za lidská práva a podporovat ty jednotlivé politiky, politické skupiny či hnutí, které přijímají chartu lidských práv za své základní východisko, stejně jako jsme rozhodnutí oponovat jednotlivcům, politickým skupinám nebo hnutím, které se s tímto cílem svou praxí rozcházejí.

2. My, demokratičtí socialisté, věříme v nedělitelnost socialismu a svobody: chápeme socialismus jako teorii růstu lidské svobody a usilujeme o mezinárodní solidaritu dělníků a inteligence. Je-li tato velká myšlenka svobody jednotlivců, skupin a národů proměnována v teorii násilí, represe a okupace, pak jsou protisocialistické síly tam, kde vždy byly: na straně armád, policie, násilí, censury. Zločinní škůdci socialismu jsou ti, kteří svobodu lidu, národů, skupin a jednotlivců obětovali zájmům mocenských elit a vojenských bloků. Bez svobody není socialismus. Bez socialismu není svobody.

3. My, radikální demokraté, zamítáme kompromisy s totalitárními režimy všech barev, protože tyto režimy jsou podle, nelidské a agresivní bez ohledu na ideologie, které prosazují. Tyto systémy – nástroje třídních a skupinových zájmů vládnoucích elit – nemohou být změněny v nástroj společenského pokroku, protože vládnoucí elita uznává jedině svůj třídní, skupinový zájem a sleduje jej s podlou brutalitou. Vnitřní síly, snažící se o organickou změnu režimu, se musí bránit bojem za demokratické, za základní společenské svobody, za lidský program budoucnosti a nesmí se klamat myšlenkou, že totalitní režim a jeho zastánci se sa-

mi vydají touto cestou a že se umírní či změní k lepšímu.

4. My, radikální socialisté, víme, že současné problémy CSSR nevyplynou z individuálních rysů vedoucích osob, nevyplynou ani z politických ekonomických řádů, vznikajících na trhu a v oblasti spotřeby, nevyplynou ani z teoretické degenerace a dialektické negace, která proměnila Marxovu teorii svobody v Brežněvovu doktrinu násilí. Současné problémy vyplynou ze státní kapitalistické povahy společenského systému, z monopolní politické diktatury a totalitární ideologie sovětského neostalinického systému. Proto současné problémy nelze řešit ani výměnou osob, ani zvýšením konsumu, ale jen rozšiřováním občanských a lidských práv, bojem proti státní kapitalistickým vztahům.

5. My, evropští internacionalisté, jsme přesvědčeni, že stalinismus znamenal restauraci kapitalismu v SSSR v podobě státního kapitalismu, vytvoření nové vládnoucí třídy byrokraticko-aparátnické elity a totalitní monopol nad sférou hospodářské, politické i kulturní činnosti lidu. Silou zbraní a policejního teroru byl státní kapitalismus zaveden ve Východní Evropě, aby se znovu ukázalo, že pro vybudování socialismu nejen rozhodující formy vlastnictví, ale že klíčovou otázkou se stává problém – kdo kontroluje stát. V podmínkách státního kapitalismu jsou dělníci zbaveni vlivu na postátně vlastnictví stejně jako v systému monopolního kapitalismu a nemají důvod tento systém hájit, už proto, že státní kapitalismus likvidoval samostatnou úlohu dělnických organizací a hnutí v politickém životě všech zemí, kam byl vyvezen. Státní kapitalismus je restaurovaný kapitalismus, spojený s totalitní diktaturou a ideologickým podvodem maskovaným socialistickými hesly.

6. My, Evropané, kteří jsme v Řijnové revoluci vítali evropeizaci Ruska, považujeme stalinistický, státní kapitalistický systém s novou vládnoucí třídou za novou podobu vykořisťovatelského systému, jenž má klíčový zájem na udržení statu quo, na světě rozděleném mocenskými sférami vlivu, na omezení a likvidaci občanských a lidských práv. Neostalinismus naší doby se snahou o hegemonii sovětské byrokratické elity je pravým opakem společenských cílů, o které usilovali zakladatelé socialismu. Problém státního kapitalismu je restaurovaný okupovaný Československa jsou vytvářeny snahou imperialistické elity státní kapitalistické velmoci, státní kapitalistickým systémem, jenž musí být podroben strukturálním změnám, nemá-li zničit svět. Neodumře-li stát, odumře lidstvo.

Pastí před námi. Před loňským srpem přátelé. Letos první tajemník a účastník antisocialistických mítunků, dr. Husák a Smrkovský.

7. My, humanističtí marxisté, kteří hájíme stanoviska zájmového společenství dělníků a intelektuálů, novytýkáme komunistické straně revoluční změny společnosti, vytvoření ekonomických předpokladů socialismu. Nejsme, nebyli jsme a nebudeme proti socialistickému společenskému zřízení. My vytýkáme komunistické straně jen to, že je konzervativní, že nedokáže vést lid k obraně národních zájmů a že nevěří lidu. Poznali jsme, že konflikt svobody člověka a industriálního systému je nepřeklenutelný starou prací komunistických stran, a to i tehdy, když se dají na cestu reforem, protože se zalekávají radikálních změn, rozchodu s monopolem moci a v kritickou chvíli selhávají.

8. My, marxističtí humanisté, kteří věříme v tvůrčí aktivitu lidu, jsme skeptičtí vůči každé mocenské elitě. Můžeme být radikální v požadavcích, myšlení a jednání právě proto, že lid sám daleko překračuje ve svém jednání ty nejradikálnější požadavky a myšlenky. Proto jsme se neangažovali, neangažujeme a nebudeme angažovat pro starou demokracii předválečného typu, ale pro socialistickou demokracii, která nám byla stejně blízká, jako nám byla, je a zůstane vzdálena každá totalitní diktatura, včetně „socialistické“.

9. My, Češi a Slováci, kteří se pokoušíme myslet a jednat tak, abychom sloužili zájmům nezávislosti národa, sobodobě, lidu, suverenitě státu, nikoli zájmům politické strany, bloku nebo mocenské elity, můžeme spolchat jen na totéž zájmové společenství dělníků a inteligence, na kterém jsme se pokoušeli vytvořit teoretickou a akční platformu na jaře 1968. Čs. nová levice, radikálně demokratická inteligence, zejména studenti, spějí k stále hlubšímu vědomí o tom, že samostatná orientace čs. radikální demokratické levice je dnes podmínkou jakéhokoli politického pohybu v ČSSR. Samostatná levice se představila studentskou stávkou jako skutečný mluvčí národa, lidu, země.

10. My, socialističtí demokraté, marxističtí humanisté, internacionalisté a příznivci Leninovy revoluce, víme, že všechny konzervativní síly se vždy pokoušejí o nemožné – chtějí zastavit dějiny v domnění, že zákony dělostřelctva jsou silnější zákony dějin. Narážejí vždy znovu na lidskou svobodu jako na nepřekonatelnou překážku, protože čím více násili vyvíjejí, tím více musí člověk reklamovat svou autencitu, své právo na osobní sebeurčení a musí se angažovat sám sebou, svou osobností ve jméno svobody. Víme, co chceme, a to si vybojujeme: lidská práva jako základ společenského života. Od této taktiky pravdy není návratu.

VÝCHODISKA Z PATU

»Tam je hezky, kde my nejsme.«
Ruské přísloví.

1. V příštích deseti letech jsou pro nás rozhodující tři skutečnosti: a) nukleární pat, který vede oba hlavní superstáty k úsilí o rozdělení světa na zájmové sféry, o dorozumění a řád na tomto základě; b) pat v mezistátních čs.-sovětských vztazích, který neznámená ani plné vítězství Brežněvů, ani plnou porážku Dubčeku, ale kontinuitu marasmu, z něhož není východiska v několika budoucích letech; c) pat ve vnitropolitických poměrech v Československu, pat ve vztazích mezi vládou a lidem, z něhož nelze opět vyjít bez radikální demokratisace režimu. Paty se mohou změnit v naše výhody v okamžiku, kdy SSSR zahájí válku s Čínou.

2. Východiska z tohoto trojnásobného patu, stabilizujícího dané poměry sil, jistě existují, ale pravděpodobně to bude až druhá polovina sedmdesátých let, která učiní tato východiska aktuálními tématem světové, globální a tedy i československé politiky. Celková konzervativní orientace budoucí fáze, zaměřená na status quo, bude jen stupňovat úsilí o strukturální pro-

měny v obou hlavních velmocích, dá naději Evropě jako kontinentu na samostatnou úlohu a vytvoří příznivé předpoklady pro demokratickou radikální levici ve světě, v Evropě, ve třetím světě i v ČSSR.

3. Východiska z patu jsou a budou jiná pro vládnoucí elity a pro lid, budou různá pro velmoci a pro malé národy, pro třetí svět a pro industriální státy. Pro nás je v dané chvíli rozhodující, že východiska z vnitropolitického patu nejsou závislá na vnitřních poměrech v ČSSR, ale na rozhodnutích Kremli a na mezinárodní atmosféře. Pat v čs.-sovětských vztazích nelze zrušit prostě proto, že nová sovětská ozbrojená intervence by pat změnila jen v totální porážku. Sovětská intervence, při níž by se střílelo naostro přímo do dělníků, je bezprostřední reálnou možností, protože vyplývá z reálné situace v ČSSR.

4. Navzdory politickému patu ve vnitřních vztazích mezi vládou a lidem, elitami a národy, vytváří se v ČSSR spontánně vnitřní explozivní situace, tím nebezpečnější pro novou vládu, že v r. 1969 rozhořčení nebude vycházet z televize a Literárek, tedy z okruhu, politických zájmů inteligence, ale od dělníků samých. Zhoršování hospodářské situace popudí většinu obyvatelstva, zejména dělnickou třídu a dá podnět pro rozšíření platformy radikální demokracie do závodů, kde bude organicky růst ono pochopení pro demokratizaci, které bylo slabinou polednového vývoje.

5. Explozivní situace dále vyostří konflikty a povede ke slávkám, které už nebudou zvládnutelné ani autoritou národních hrdinů. Učiní konec fiktivní národní jednotě, posílí vědomí, že zájmy lidu a zájmy elity jsou různé, ne-li protichůdné. Realisté budou pak čím dál otevřeněji podporovat sovětské požadavky, protože nespokojenost se bude obracet proti nim samým. Nedojde-li k politickému vystoupení dělnické třídy, k stávkovému hnutí nebo k generální stávce, pak se pat bude stabilizovat díky únavě lidí jako politická základna sedmdesátých let, což znamená jen to, že kompromisy demokratizační politiky musí prohnat až do základu, stejně jako v Polsku.

6. Nevynutí-li si nově zájmové společenství dělníků a inteligence své východisko z patu, pak východiskem vládnoucí realistické elity bude kontinuita patu. Východiska existují vždy, záleží na tom, co je pro koho východiskem. Lidé si budou znovu stavět olásku: podporovat realisty, být neutrální či být proti? Vládě to nebude překážet, protože nečeká podporu ani ideologickou loyaltitu, stačí ji, když se stál nerozpadne, když elita udrží atributy moci a bude kryt svou politickou neschopností poukazováním na sovětský tlak.

7. Z demokratizačního procesu zbude jen onen pověstný provaz po čabajce s lidskou tváří a duté symboly mrtvé prestiže vedoucích politiků. Za této situace se bude znovu zdát falešné řešení technokratického východiska jako rozumný kompromis, řešení pro elity, ne pro občany. Technokracie je pro elitu dobré řešení, tím spíše, že naivní lidé na vesnici, v továrně i v ústavech Akademie věd vždy znovu naletí na technokratické lákadla, předstírající, že technika řeší problémy současného světa, zatímco je jen stupňuje, pokud není sama ovládána demokratickým hnutím a není pod kontrolou.

8. Technokratické východisko se brzy objeví – navzdory skutečnosti, že právě ono zkrachovalo v prvním období demokratizace a navzdory lekce z Kremli: sovětské tanky drasticky připomněly starou pravdu o prioritě politiky nad technokracií. Víra v jakousi novou podobu „úřednické vlády“, která se zbaví politických problémů zázkramem techniky, bude onou pastí, do níž budou nyní lákat realisté lid ČSSR.

9. Co dělat? Nelez do pasti. Jestliže jsi pochopil, chyt do pasti protivníka.

(Prosinec 1968)

karol tehník

pískot

Brnenský cyklistický štadión sa ponoril do tmy augustového večera. Len reflektory osvecovali betónový klopený ovál. Na protiahlych rovinách sa zoradili finalisti stihacej jazdy družstiev, mužstvá Talianska a Sovietskeho svazu. Na pretekároch bola vidieť zjavná nervozita, veď šlo o veľa. Titul v stihacej jazde patrí medzi najcennejšie, aké je možno na svetovom šampionáte v cyklistike dosiahnuť. Každou sekundou vzrastalo napätie medzi divákmi, aj tam dole na dráhe. Všeobecne sa dávali väčšie nádeje štvorke Sovietskeho svazu, o ktorej sa vedelo, že je fyzicky, a aj po technickej stránke, výborne pripravená. Ešte niekoľko posledných rád trenérov, štartér už stojí s pripravenou pištoľou, chvíľka najväčšej koncentrovanej, ticho medzi divákmi a – výstrel, je odštartované. Cyklisti sa celou silou svojich vytrénovaných nôh opierajú do pedálov. Vedia, že na dobrom štarte veľa záleží. Pri stihacích pretekoch družstiev často rozhodujú len stotiny sekundy. Pred nimi sú štyri kilometre nekonečného belónového pásu. Hlboko zohnutí nad kormidlami svojich ľahkých bicyklov, s výrazom nesmiernej fyzickej námahy vrutíli sa obidve štvorice po prvý raz do cieľovej rovinky. Elektrioké merače času ukázali nepatrný náskok Sovietskému družstvu. Na štadióne sa zdvihla búrka hlasov. Nebola však jednoliata. Zdalo sa, ako keby to nebol jeden štadión, ale dva štadióny, na ktorých sa dejú dve rozličné veci. Búrlivé povzbudzovanie striedal pískot. Talianske družstvo sprevádzalo ohlušujúce volanie Italy, Italy, ktoré sa o niekoľko sekúnd menilo na prejav nevôle pri prejazde sovietskych cyklistov.

Ako sa tieto preteky skončili, už isto viete. Zvčfazili, a iste po zásluhe sovietskí cyklisti. Pískot na brnenskom štadióne však neustával. Ba čo viac, neustále silnel. Tí štyrja pomaly prechádzajú ešte jedno kolo viacej, nie, to nie je čestné kolo, veď ich nik nezdraví. Hlavy majú sklopené. Z ich tvári

pavel
minářík

přišel

bez pasu

Jarda je chlap černého řemesla. Řidič, automechanik, svářeč. Tu noc z jednadvacítoho na dvaadvacítoho sedl do »Větriesky«, omotal kolem sochy Rudoarmějce řetěz a táhl, táhl. Hodil hrdinu do řeky. Ze tohle kulturní národ nedělá?? Pánové, my bychom vám postavili ještě jednoho hrdinu navíc. Kdyby ...

I když jsme byli 21. srpna 1968 bezmocní, každý jsme hledali aspoň nějakou formu odporu. Jako by se na všechno zapomnělo. Září, říjen i vánoce jsou už pryč. V lednu přicházejí dva pánové, mluví špatně česky, ptají se po Jardovi. Samozřejmě není doma. »Přijďte v pondělí, snad.«

Celou sobotu a neděli měl na přemýšlení. Co teď?

V pondělí ráno sedá do autobusu a jede do práce. Cestou se seznamuje svého kamaráda se situací. Znovu se objevuje otázka: »Co teď?« A najednou to jeden z nich řekne: »Pryč. Přes dráty.

sa zrači únava – a sklamanie. Je tu teraz, v tomto momente, veľmi málo radosti nad získaným víťazstvom. Len jeden z nich sa vyzyvavo obracia k divákovi. Jeho tvár prezrádza hnev a posunky ruky opovrhnutie obecenstvom. Pískot mohutnie. Píše sa 20. august 1969. Sovietská hymna na počesť víťaza. Diváci sedia, niektorý, a bolo ich veľa, už odišli, alebo odchádzajú. Tí štyrja stoja na najvyššom stupni víťazov, na ich hrudiach sa hompávajú zlaté medaile za víťazstvo, ale ich oči sú prázdne. Snažia sa nevímať, ale márne. Sú obklopení kotlom koncentrovanej nenávisti, kotlom, ktorý hrozí každú chvíľu vybuchnúť. Koniec. Diváci sa pomaly rozchádzajú do svojich domovov. Na uliciach stretávajú ozbrojené hliadky ZNB, armády a milície. Brno, dejisko maistrovstiev sveta v cyklistike sa podobá na mesto, kde vyhlásili vynimočný stav. Príslušníci verejnej bezpečnosti si nedôverčivo premeriavajú každú väčšiu skupinku občanov a významne si v rukách poľahkávajú čierne obušky.

Skončila sa prvá časť majstrovstiev sveta, preteky na dráhe. Zajtra, 21-ho augusta majú ako pretekári, tak aj diváci voľný deň.

Jedni aj druhí po odchode domov ťpky pociť v ústach.

Aký asi museli mať sovietskí cyklisti po pretekoch pocit? Či si aj oni mysleli, že sú obklopení bandou chuligánov? Ťažko, celý štadión chuligánmi neobsadiš. Tak teda si nemysleli asi vôbec nič. A možno im bolo aj počínanie nášho obcenstva trochu čudné. Alebo kontrarevolučné. Alebo ... – ale kto sa vyzná v ich psychológii. Sú to profesionáli, tvrdí tréneroví profesionáli, ktorých učia víťaziť za každých podmienok. Aj za pískotu.

Pochopiť divákov za ochozami štadióna je ľahšie. V tých tam dole vidiť predstaviteľov tej veľmoci, ktorá okupuje ich zem a je im v tomto momente úplne jedno, že tí štyria chlapci boli možno pred rokom, 21-ho augusta, niekde v tréningovom tábore v Soči, alebo v Alma-Ate, Lebo športovci sú zväčne vývozný artikel a tých neposielaajú potlačiť kontrarevolúciu. Ich posielajú do iných bojov. Na športové kolbišťa celého sveta, kde majú širí povosť o veľkosti Sovietskeho človeka. Aj napriek pískotu.

Brány štadióna sa zavreli a novinári z celého sveta si zasadli k ďalekopisom, alebo zobrali do rúk slúchadlá telefónov. Aj oni mali

ťpky pociť v ústach. Lebo pískot na športoviská nepatrí. Ako teda písať, ako referovať? V takých chvíľach si nepomôžeš ani najväčšou rutinou, vtedy musíš písať srdcom. A tak ďalekopisy v ďalekých redakciách vyklopovali zprávu o malom národe, ktorého hrdosť nemožno zlomiť. O pískote, ktorý bol volaním bezmocného. O štadióne, kde šport stál v tieni okupantských tankov.

Posledný zamestnanec opustil mekku cyklistov roku 1969. Mechanici si zapalovali už neviem ktorú cigaretu a znova a znova skúšali bicykle cestárov pre nachádzajúce preteky družstiev.

Zďiaľky sa ozývali výstrely a po dlažbe starého mesta rachotili pásy tankov.

Písal sa 20-ty august 1969 a v Brne sa skončila prvá časť majstrovstiev sveta v cyklistike.

(ník)

day of shame

Politické události Evropy se Jihoafrické republiky dotýkají skutečně jen okrajově. Proto je velmi neobvyklé, aby nějaká evropská záležitost zůstala dlouhou dobu na prvních stránkách jihoafrických deníků. Tim více neobvyklý byl zájem nejčtenějšího deníku „Rand Daily Mail“, vycházejícího v Johannesburgu i večerního „The Star“. Asi čtrnáct dnů před prvním výročím okupace Československa se zprávy o něm přestěhovaly na první stránky.

V těsném sousedství těchto zpráv přinášely oba listy poznámky a zprávy o tom, jaké akce chystá československá emigrace žijící v Jihoafrické republice. »Day of Shame« – Den hanby – 21. srpna, byl v Jihoafrické republice dnem československé manifestace více než tisícíhlavého zástupu v hlavním městě Pretorii. Do posledního místa zaplnili krajané katolicou katedrálu, místo vzpomínky a mše za Jana Palacha i další oběti sovětského teroru. Po mši se konal velký mítink, na kterém se emigrace z Jihoafrické republiky připojila k akci zaslání dopisů OSN.

Petr Šťastný, Johannesburg

děje? Všechno je jako zpomalené. »Tak lez, kamaráde. Vždyť já už je vidím. Dělej.«

Dál už se čekat ani stříhat nedalo. Jarda proskočil úzkou mezeru. Poškrábal se, roztrhal... Dráty už jsou ale za nimi. Tentokrát se Jarda pouští doprava, jeho přítel doleva. Běží, hlava nehlava, sníh, sráz, závěj. Všechno jedno. Jen co nejdál od drátů. Jarda už tuší, že je na německé straně. Zleva slyší střelbu. Snad instinktivně se obrací. Za ním pes. Právě v tom okamžiku skočil. Zakousl se narušiteli do pravé ruky. Drží. Je to dobře živý, vyvcivený přítel, ochránce člověka i hranic. Jarda však neztratil duchapřítomnost. Pět, deset ran přes čumák, než konečně pes pouští, knučí, točí se dokolečka. Ale to už je daleko, daleko za ním. Běží silnicí.

»Už jsem byl na německé straně – ale když jelo okolo auto, skočil jsem do příkopu jako zajíc. Měl jsem strach. Strašný strach.«

Snad ze strachu, strhl a hodil do řeky bronzového hrdinu v rubáše, trůnicího v pečlivě upraveném parčíku? Snad ze strachu, před svým činem nechává po sobě střílet, nesmyslně stříhá dráty? Vždyť jsou i jiné možnosti. Počkej, dostaneš pas, vízum... »Není čas. Máš strach. Ne! To by bylo příliš mnoho strachu pro převrácené hodnoty.«

Jarda tedy prošel. Jeho přítel byl odsouzen na osm měsíců vězení. Týden před »jeho činem« byla československá hranice narušena na stejném místě. Občan NDR – však vykrvácel a zemřel v drátech.

*** praha

kriminál v slzách

Předem ohlášené programy v rozhlase i televizi jsou narychlo staženy. Večer 19. srpna zaznívá z rozhlasových přijímačů hysterické, několikrát zesílené skandování z aktivu ve Sjezdovém paláci: »At žije Sovětský svaz!« Slovo provokace se sem nehodí. Je příliš slabým pojmem. Nastává epocha hrstky lidí, opojených znovu získanou mocí. A tmou, z které vystupují hlavně tanků...

Autoři úřední zprávy nevidí a nechtějí vidět příčiny protestních akcí. V tisku nepadne zmínka o tom, co obyvatelstvo vede k protestům. Smutné, hanebné výročí jednoho roku od napadení. Třicet lidí zabito, zraněných, zavražděných. Smutné, hanebné výročí jednoho roku od napadení. Třicet lidí zabito, zraněných, zavražděných. Smutné, hanebné výročí jednoho roku od napadení. Třicet lidí zabito, zraněných, zavražděných.

Národ uposlechl výzvy. Tramvaje zejí prázdnou, obchody také. Továrny sítě lze obsadit spolehlivými lidmi, kostelníka je možno postavit před hlavě samopalu, aby nezvonil. A přece se najdou odvážní. Nelze však donutit všechny řidiče nákladních a osobních aut, autobusů a tramvají. Přesně ve 12 hodin smutného výročí se zastavuje provoz. Tisíce aut, tisíce klaksonů nikdo neumlčí. Přidávají se lidé, vyzbrojení starými plechovkami, mladí buší klacky do vyprázdněných popelnic. Tajný ferman ÚV KSČ, přikazující svým členům a jejich rodinám, aby v tento den hodně kupovali, hodně jezdili a do prázdných obchodů bylo dodáváno »úzkoprofilové« zboží, se setkává s

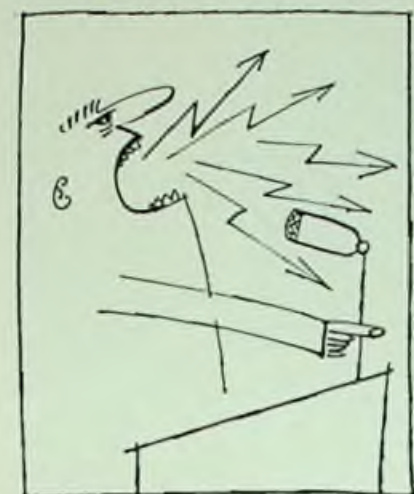
neúspěchem. Jezdí jenom staří, a to jen v ojedinělých případech. Distribuce přece jen stačila předchozí den zvýšit přísun, aby 21. srpna lidé nemuseli zbytečně nakupovat.

»Veřejný pořádek byl značně narušen v poledne 21. srpna, proto bylo Václavské náměstí a přilehlé ulice vyklizeny.« Nejsnadnější je zaměřit důsledek z příčinou. Reakce není jenom politickým, ale fyzikálním pojmem. Kde není tlaku, není ani protitlaku. Ke srocování v okolí Václavského náměstí dochází teprve tehdy, když ti v bílých přilbách a s pendrekem v ruce, posílení desítkami pancéřových vozů, stříkaček, vodních děl a tisícovkami milicionářů, pohraničnicků a vojáků se dávají do pohybu. Vydržení chodci prchají před údery obušků zaplavování vodou, oslepování slzným plynem, stlačování jako zvěř do přilehlých ulic. Mladí, staří, děti.

»Stojím tady už půl hodiny a nic se nedělo.« vykládá zmáčený řeznický dělník. »Najednou ti pendrekáři sami začali. Oni jsou provokatéři, pane, ne my!«

Ulice Prahy jsou jediná velká, nepřehledná zbrojnice. Na stavební materiál by měl být vydáván zbrojní pas. Tisíce, miliony zbrojních pasů. Dlažební kostka proti tanku. Železná tyč proti samopalu. Zoufalá odvaha proti sadistickému odhodlání. Honička za mladými. Býl mladý stačí k tomu, aby byl člověk označen za »chuligánský, antisocialistický živel«.

Rozkopaná Praha dodává laciný, i když ne nejúčinnější bojový materiál. Snaží se dokonce obránce barikád chránit. Aby bylo jasno, že onu dlažbu nedodali západní imperialističtí agenti. V Sokolské ulici na Vinohradech prohrává tank číslo 382 svou bitvu dříve, než ji začal. Řítil se do jámy v rozkopané ulici, jeho písy se marně

dopis
kamila wintera:
pane
ing. černíku,

Dne 23. ledna t. r., poté co jsem byl informován o tom, že z londýnského velvyslanectví ČSSR jsou zaslány zcela skreslené i vymyšlené zprávy o mé publicistické činnosti v zahraničí do Prahy i Vám osobně, napsal jsem Vám dopis, ve kterém jsem podrobně vyložil důvody i způsob svého odchodu z ČSSR dne 27. srpna 1968, své stanovisko k dalšímu vývoji politické situace u nás i své záměry do budoucna. Zvláště jsem zdůraznil svou důvěru ve vedení naší státní, své pochopení pro jejich přetěžkou situaci a to, že — cituji doslova ze svého

dopisu z 23. ledna t. r.: »Do této chvíle jsem neměl nejmenší pochybnost o platnosti tohoto svého stanoviska...«

Mezi »čestné muže«, kteří usilují o realizaci programu demokratického socialismu i v nejtěžších podmínkách, počítal jsem tehdy i Vás. Jsem povinen dnes zásadně opravit svůj tehdejší názor. Svůj nesouhlas s oficiální politikou vedení KSČ, zejména po příchodu dr. G. Husáka do funkce prvního tajemníka KSČ jsem projevil již v květnu t. r. svým vystoupením z řad členů této strany. Neodlouho na to donutil mne postoj československých úřadů, v neposlední řadě nehorázné veřejné útoky některých dnes vedoucích představitelů čs. státu jako např. L. Štrougala, V. Bilíka, Dr. G. Husáka, a dalších proti mé občanské cti k tomu, abych požádal vládu země svého zatímního pobytu o poskytnutí politického azylu. Nyní musím přehodnotit i svůj úsudek o Vás a Vaší osobní úloze. Musím tak činit proto, že jsem až do srpna 1968, t. j. do okupace Československa agresivními vojsky pěti států Varšavského paktu, a i poté veřejně doma i v zahraničí obhajoval Vaši osobu i Vaše postoje. Obhajoval jsem Vás jako vlastence, jako čestného demokrata i ve chvílích, kdy známá fakta o vývoji v ČSSR činila takovou obhajobu velmi obtížnou. Vaše veřejná vystoupení v uplynulých týdnech, zejména pak Váš rozhovor s Oldřichem Švestkou, uveřejněný v listech »Tribuna« a »Rudé právo« mne nutí tedy oznámit Vám i veřejnosti nezvratitelnou změnu mého názoru.

Stal jste se advokátem oněch agresorů, kteří spolu s Alexandrem Dubčekem, Josefem Smrkovským, dr. Františkem Krieglem a dalšími dne 21. srpna 1968 zbavili protizákonně svobody i Vás. Zastal jste se mezi profesionální omalovávce barbarského zločinu z noci 20. srpna, zločinu, jež jste tehdy v osobním rozhovoru se mnou trpce odsoudil a pro jehož veřejné odsouzení jste v oné noci zvedl svou ruku. Předložil jste ze své funk-

tvoření barikád na místech, kde to nikdo nečekal a kde je zásah velice obtížný. Na Vinohradech, v Karlíně a jinde.

Praha týden po těchto událostech ještě nevidí. Praha, jediný velký kriminál, prošípaný hlíd-kami a fyziky pláče a tone v slzách. Slzný plyn zalezl do průchodů a podchodů, je jim zamořeno celé město. Lidé chodí s kapesníky v rukou, stíhají nedůvěřivými pohledy nasupených hlídek v rajt-kách a s pendrekem u pasu.

ce předsedy vlády zterorizovanému československému parlamentu návrh výjimečných zákonů, které se neuvěřitelně podobají odpovídajícím pasá-žim Hitlerova »zmocňovacího zákona« z r. 1933, přijatého po objeveném požáru Říšského sněmu, jímž započal »zákonný« fašistický teror v Německu — zákonů, jež však nemají obdoby v celých dějinách československého státu.

A nakonec, ve zmíněném Rozho-voru, jste se přihlásil za svědka pod-vrhu Oldřicha Švestky, morálně de-klasovaného a desítkami jeho býva-lých dlouholetých spolupracovníků odsuzovaného, jednoho z nejhorších jemuž tento systém umožnil vstoupit do veřejného života. Vtiskl jste tak jidášský polibek na čelo Alexandra Dubčeka, svého soudruha a přítele, jemuž jste v těžkých hodinách při-slibil věrnost a pro jehož boku jste — nezaslouženě — získal úctu a důvěru milionu čestných lidí.

Zdá se, že hlavním motivem Vašeho počínání je zoufalá snaha »očistit se« před okupanty a jejich domácími spo-jenci a divnými pomáhači, zachránit si pochybnou politickou existenci. Jak marná je to snaha! Žádná sebeotroč-tější odvolávání, žádná sebedopolejší zrada Vás nezachrání, neočistí v očích těch, jímž nyní posluhujete. Odhodl Vás jako odpad jakmile vykonáte co potřebují. Kriegla, Šika, Smrkovského i Dubčeka nenávidí. Vámi budou opo-vrhováni.

Svémi slovy i činy jste však i sám předurčil soud, jež nad Vámi vyřkne jednou svobodný národ. Bude přísnější než ten, který vynese nad Švestky a Biláky, Štrougaly a podobnými, neboť ti se ani dříve netajili svým zpá-tečnictvím a kolaborantstvím, kdežto Vy jste se zaštilil slávou Pražského jara, židil a klamal jste národ. Na jaře 1969 jste však sám vymazal své jméno ze slavných kapitol osmašede-sátého roku a vepsal je do temných stránek útlaču a teroru, do jejich nej-temnějších kapitol — zrady.

Šaškuji po letištích, oslintávají se, oplácávají s diggery v rukávech, připíjejí si na zkázu národů, lupičům odevzdávají klíče, jdou na porážku s mávátky, vraždu ozdobují kvítím, půlstoletí se proflakují kolem požáru a kluka, který zahazuje vajgla, vykřičují za žháře. Makbetka si nikdy nedomyje ruce a vše, co vezme do šarlatu nehtů, než dopadne na zem, promění se v kost. Jen za noci mládí šplhá na báně, pozlacuje je plameny a skrze kanálovou mříž podává si moták: Imitationis cupido...

útržky
z kalendáře

Když umírající rabín sdělil na smrtelném loži synovi největší tajemství svého života, když řekl zvědavému potomkovi ono takřka legendární: »Všechno je jinak«, skončila geniální anekdota. A právě pointa tohoto fóru je na tom všem stále živa, aktuální. Ono velice těžko definovatelné, avšak výstižné »jinako« (prosím filology o laskavé prominutí, ale jiný výraz se mi jaksi nehodil), rače posoudit sami: čtete noviny z domova — »jinako«. Poslechnete si československý rozhlas — »jinako«. Reknou vám o Černikově projektu a jeho výpadech proti polednové politice — opět ono podivné »jinako«. Pak se dozvíte o prohlášení spisovatele Fabiána — a zase z něčeho nic — »jinako«.

Fabián se kaje. Fabián se stydí za svou ložiská spnová prohlášení, za to, že si tehdy před rokem dovolil nazývat okupaci okupací, tedy volit slova, která dokonale pasují. Dnes už ale prohlédl. Sice ve východním Berlíně, v kolektivní delegaci jakýchsi československých novinářů a ja-kýchsi československých kulturních pracovníků. Sledoval prý s úzkostí domácí události letošního srpna a musel proto veřejně přiznat, že — všechno je jinak. Ze kontra-revoluce byla a on o ní nevěděl. Ze kontrarevoluce nebyla, neboť to ví a on o ní už ví. Ze kontrarevoluce nebude, neboť to ví zase dr. Husák, kterému Fabián věří. Prostě jak se dnes Fabián na věci dívá, všechno je skutečně jinak. Asi tak, jak to říká Fabiánova spřízněná duše z oboru kumštu — malíř Famira. Jenže ten se na to dívá už od schůze v pražské Čechii stále stejně. Pro Famiru je všechno jinak už dávno, vlastně prakticky stále.

»Vstanou noví Cumpelici!« říkával loni na podzim pražský malíř Čtvrtečka v restauraci U Kalendů a myslil na politizující lidi od kumštu. Měl zřejmě pravdu. Vstanou i noví Koniášové, což už Čtvrtečka neříkal. Je to přece lákavé, je to přece jednoduché, je to přece prosté. Stačí udělat prohlášení a počkat si na poblazení. Obvykle v podobě funkce. Vladimír Solecký, muž který se postavil proti Lednu už loni v listopadu na schůzi novinářů v pražské Lucerně, nemusel proto ani čekat na prohlášení novinářů dalších. Dnes je náměstkem v televizi. Což je na průměrného (jak lichotím!) novináře jistě dobrá kariéra. Malíř Famira má ambice na předsedu svazu výtvarných umělců, což je na průměrného malíře (jak opět lichotím!) též dobrá kariéra. Možnosti, které čekají Karla Fabiána ve svazu spisovatelů jsou jasné. Předevoším Fabiánovi.

Nedivme se, přátelé, Famířim, Soleckým či Fabiánim. Nejsou pravděpodobně dost spokojeni sami se sebou, se svou tvorbou. Je to komplex, hrůzný a zoufalý umělecký moudrák tvůrčího a přitom nedostatečně vybitého a navíc málo uznávaného intelektu. Je to cizáckost malých, v kumštu zcela běžná. Jen formy její realizace jsou poněkud podivné. Aspoň slušným lidem. Prostě — všechno je jinak, jak říkal onen rabín.

»Neztratit glanc«. Tato věta se stala mnohde symbolem, mottem desítek, stovek a tisíců normálních lidí. Uchovat si rozumný páteř i za cenu momentální neobliby mocných. Ostatně — i ti mocní také jen slouží a přisluhují. Dokonce pod úrovní. Takový Ganymedes na Olympu, to byl sloužící non plus ultra, číšníček bohům, zachovával však přitom dekorum i šarm. V dobovém líceji, se vši okázalostí, která jeho pozování tehdy jaksi příslušela. Sluha bohů na Olympu; to byla profese!

»Car Nikolaj, pil raději čaj a maširoval ein, zwei, drei!«, zpívali naši dědové. Noví čaři maširují stejně. Pod jinou jangličkou, se stejnou rozpinavostí. S jinými oddanými sluby. Jejich jména nejsou nijak důležitá v tomto kolotoči personálních změn v domě. Husák jako Štrougal, Famira jako Fabián, prostě pohyb sloužící. V Kremlu chtějí noze Ganymedy, sluby bohů. Místo líceje »tu máš Leninův řád a — číšníček! Místo nektaru podává se vodka.« Dnešní Ganymedové, to je však málo okázalé pozování. Pro Husáka, pro Famiru i pro Fabiána.

Pomalů ten »glanc« nějak ztrácíme. Všichni dohromady. Avšak — stále ještě není nutné začít s výrobou konfekčních lícejí. Protože: všechno je skutečně jinak. V politice, v umění i v — číšníčení. JAROSLAV KUCERA

mr. sláva volný broadcasting station free europa, west germany

Dear Sir;

byly doby, kdy jsme si tykali. Ale ty už jsou minulostí. Poznali jsme se na Vaši rodné Moravě před téměř dvaceti lety. Oba v modrých košilích na SMBS. (Pokud už se nepamatujete, ta zkratka znamená: Stavba mladých budovatelů socialismu, Mr. Volný.) Vy jste to byl, kdo mě soudruhy a mne v Dělnické škole v MZO učil pochopit základy anglického jazyka. To bylo v r. 1951. Řekl-li tehdy někdo Sláva Volný, vybavila se mu ihned chlapská postava, oblečená většinou v modré svazácké košili. Ta k Vám patřila asi jako čepička k červené Karkulce. Dnes opravdu nevím, zda jste ji nosil z předsvědčení, z důvodů existenčních či úsporných, ale nosil jste ji. Potom jsme se zase téměř desetiletá neviděli.

Ale republika je malá, a tak v roce 1958 jsme se potkali opět. Bylo to v závodní kantýně Dolu J. Šverma v Zacléři. Já, jako brigádník před nastoupením odpolední směny. Vy, jako novinář z deníku Práce. Jestli se ještě trochu pamatujete, vyhlil jsem si Vám srdíčko (jak se u nás říká) a vyličil Vám nepořádky na této šachtě v slepé důvěře, že kamarád „od péra“ pomůže. Potom jsme dopili každý své pivo, rozloučili se a šli každý zase po svém. Já dolů, Vy nahoru. Popsání nepořádků na dole jsme se nedočkali, protože Váš odborářský časopis nemohl přece psát pravdu. Vzdyl to bylo v době nastupujícího tuhého režimu A. N., který nyní Vy tak tvrdě odhalujete. A tak jste raději psal o brigádách socialistické práce. Každý jsme se musel nějak a něčím žít, že Mr. Volný? A potom následovala další desetiletá pomilka.

Bylo to loni, když se otevíralo to „československé jaro“, od kterého jsme si všichni tolik slibovali. Tedy i Vy i já. Každý však zřejmě něco jiného. Ale to se tenkrát ještě nepoznalo. A tak jsem byl rád, když jsem z rozhlasového přijímače poznal hlas Slávy Volného, který interviewoval Josefa Smrkovského. Pln nadšení jsem Vám napsal dopis, že přes rozladění, které jste mi způsobil tehdy v Zacléři, jsem rád, že jsme se sešli zas na jedné lodi. Vaši strohou odpověď jsem později pochopil jako přílišné

zaneprázdnění. A omluvný dopis a pozvání do Čs. rozhlasu napravily vše. Škoda, že když jsem Vás tam později hledal, že už jsem Vás tam nezastihl. Oficiálně jste byl snad na dovolené nebo snad ve Švýcarech, jak mi bylo řečeno — nevím. A potom jsem si přečetl tu stručnou zprávu v novinách.

Mr. Volný, mrzí mne, že nám budete chybět na sjezdu, který by se měl konat za rok. To uplyne dvacet let od okamžiku, kdy proě krumpáče a lopaty svazáckých brigád začaly řepmistovat zeminu pro stavbu NĚKG. Dovedu si jasně představit, jakou krásnou reportáž byste napsal. Vždyť by byla o Ostravsku, o Vaši rodné Moravě! Ale obávám se, že by Vás Vaši noví zaměstnavatelé neuvolnili. Napište mi, prosím, prostřednictvím tohoto listu svůj názor a odpověď. Vím, že bude — pokud se vůbec sníte a napíšete, rozhodně kvalifikovanější než moje, protože Vy jste profesionál a já amatér, ale Vaše odpověď by mne skutečně zajímala. A nejen mne, ale jistě desítky a snad i stovky čtyřlístníků z celé naší (Vaši už ne, Mr. Volný!) socialistické republiky, kteří tu Ostravu pomáhali stavět. Nevím ovšem, jestli Vám redakce tohoto týdeníku je schopna Vaši práci zaplatit v tvrdé měně, na kterou jste nyní zvyklý. Vžak víte, že na tom nejsme zrovna růžově. Tak si to raději sjednejte předem (vždyť s tím máte zkušenosti, že?) abyste náhodou nepracoval zadarmo nebo pouze za ty naše nejisté koruny. Tohdy přišla náhodou měnová reforma. Ale co bych Vám radil, vždyť Vy přece máte větší zkušenosti než já, že?

Bye-bye, Mr. Volný!

M. S.

vážený pane m. s.

přemýšlím proč jste mi vlastně psal. A proč dokonce právě v Tribuně, o jejíž tváři nemají naši spoluobčané to nejlichotivější mínění a myslím, že právem. Ovšem to je Vaše věc. Snad jste chtěl prokázat, že jste se od dob, na které vzpomínáte nezměnil, že stále věříte bezmezně své straně, jejímu vedení, kursu, který představuje, že se s tím vším, co se dnes u nás děje, ztotožňujete. Samozřejmě, že máte plné právo zůstat na té myšlenkové úrovni, na jaké jsme byli, jako nadšení svazáci v modrých košilích. Nepokládám však za klad, jestli se nemění člověk, jeho názory, když se mění svět kolem něho.

Dvacet let jsme měli na to, abychom mohli konfrontovat naše sny, naše představy o životě, naší viru

v dokonalou společnost, se skutečností, která nás obklopovala. Dvacet let jsme mohli srovnávat hesla, která se stala naplní našich mladých životů, s praktikami politiků, jejichž jména byla vepsána do zdi našich učeben, na standarty našich praporů. Nebylo naší vinou, že tato konfrontace nedopadala pro naše politiky nejlépe. Nebylo to tím, že naše víra byla malá, ne. Jen život se tak příliš odlišoval od toho, o čem jsme si povídali po skončené směně na stavbě mládeže, od toho, co jsme se učili. Nevadilo by mně, že jsme nenašli jednoduchou světlou cestu vroubenou pouze našimi písněmi. Odpustil bych té cestě leccakou zátočinu a stinné místo, které jsme v naší tehdejší naivitě nepředpokládali. Neboť co člověk ví o životě, když je mu dvacet.

Ale nám už dnes není dvacet, jsme ve věku, kdy už nemáme právo ani na naivitu, ani na slepou víru v několik autorit. Je přece naší povinností se ohlednout kriticky a bilancovat. Cožpak Vy jste ještě nepochopil, že žádná generace nebyla ještě tak hluboce zneužita, jako právě ta naše? Ze jsme tenkrát vytvořili pouze barevnou i dostatečně hlasitou kulisu a že za touto kulisou, za našim hlasitým voláním „My jsme mládež nová — mládež Gottwaldova“ se v tichosti odehrával proces, který nejen, že neměl s našimi ideály nic společného, ale byl jejich nejkrutějším popřením? Byli jsme podvedeni — jak jinak chcete vysvětlit, že v době, kdy jsme budovali stavby socialismu, snili sny o komunismu, šli na popravěště lidé, kteří mnohem déle než my snili tytéž sny o komunismu a že je tam vedli lidé, kteří pro nás ten nový svět reprezentovali. Nebo vy se snad spokojíte s vysvětlením, že to všechno byl jen omyl, nebo nedopatření, že to byly jen deformace jinak dokonalého systému? Obstojí však toto tvrzení? Vy jste si nikdy nepoložil otázku, jaký to byl vlastně systém, který ve jménu komunismu, ve jménu humanismu přivedl do kriminálů a na šibenice mnohonásobně více členů strany než předmichovská republika, o jejímž protidemokratickém a protikomunistickém charakteru se tak často píše právě v té Vaši Tribuně? I kdybych přijal teorii, že v letech padesátých šlo pouze o deformaci jinak výborného systému, že tenkrát jen několik nehodných zneužilo moci, kterou měli, jak vysvětlím, že právě tento dokonalý systém přivedl celou naši společnost do tak hluboké mravní, politické i ekonomické krize, jakou padesát let trvání naší republiky napamätuje? Zase jen neodpovědností několika funkcionářů? Jenže uvažujte, není něco zlého v systému, který umožňuje lidem v jeho čele, aby zneužívali své moci k politic-

kým vraždám, aby svou neschopností rozložili společnost, zavedli ji do chudoby, vzali lidem radost ze života i viru v budoucnost?

Jestli můžete, jedte se podíval do světa a zjistíte do jakého nedůstojného postavení vůči ostatním zemím Evropy se dostala naše, kdysi tak bohatá země. Bude Vám, z toho, vážený pane M. S., velice smutno a jestli nebudete slepý a budete mít odvahu si aspoň sám sobě klást otázky, budete se muset plát. To je snad smysl revoluce, ve kterou jsem věřil? Nezabýval bych se tolik minulostí, protože jde vždycky spíše o to co je a bude, než o to, co bylo. Leč Vy jste vzpomínal. Nestydím se za své tehdejší nadšení, stydím se za svou naivitu i když možná omluvitelnou. Nemám důvod se stydět za to, že jsem byl členem komunistické strany, neboť jsem byl přesvědčen, že jedině na půdě strany, která měla v zemi veškerou moc, je možno bojovat za očistění ideálů našeho mládí, o renezanční posílení a zneuctění myšlenek, o navrácení důstojnosti člověku. Leden 1968 mně přesvědčil, že jsem se nemýlil. A přesvědčil mně také o tom, že podobně jako já, smýšlelo v naší zemi statisíce jiných. Pukly řetězy a my to všichni cítili. Mohli jsme se narovnat, volně nadechnout, cítili jsme se zase lidmi, kteří mohou rozhodovat o sobě sami, a také o své zemi. Modly a velikáni minulosti stáli na jevišti přítomnosti v nedbalkách. Sami jsme se mohli přesvědčit o jejich ubohosti, o jejich nedostatku intelektu, o neschopnosti vést. Spadla totiž škraboška moci, která jim dávala autoritu, nestáli už v nebetýčně výši nad lidem, ale uprostřed něho, museli reagovat jako lidé, ne jako bozi. Víme, jaké byli jejich reakce. A víme také, tak jak reagoval ten léta klamaný lid. Je účtyhodné, jak velkomyslně, jak demokraticky. Nechtěl se totiž mstít za minulost, myslel na budoucnost. Chtěl ta léta přemílané fráze, otlučené, už skoro zbavené obsahu, fráze o humanismu, demokracii, socialismu, svobodě naplnit novými činy. Proč se to nesmělo stát víme všichni dobře.

Infekce svobody je tou nejhorší infekcí. Mocní se jí vždycky báli. Proto přijely tanky, proto se střídalo v našich ulicích. Tak jako staří Římané ve svém imperiu krutě a nemilosrdně potlačovali vzpoury otroků, tak krutě byla potlačena naše vzpoura intelektu proti moci. Otroku není dovoleno aby se stal svobodným člověkem. Ne, ještě nestojí kříže z Říma do Capui, leccos se za ta staletí změnilo. Ovšem leccos zase ne. Vzpoura byla a je vždycky tím největším hříchem, protože byla vždy tím největším nebezpečím pro ty co vládnou, aniž mají na to právo. Vzpoura musí být potrestána, aby myšlenka na

novou byla vygumována z hlav těch, kteří i v otroctví sní o svobodě. Až na malé výjimky funkcionářů, kteří byli ze starého režimu, až na neschopné, kterým bývalý systém dal moc a právo nad lidmi, všichni lidé v Československu v loňském jaře a létě prožívali opojení z nové volnosti. Celý národ, oba národy však není možno ztratit, komu by pak vládcí totiž vládli, kdyby neměli lid. Je třeba selekce. Označit původce, iniciátory, organizátory. Oddělit je od svedených i věrných. A vládcí v naší zemi, kteří se chtějí tvářit, že vládnou ve jménu lidu, ve jménu budoucnosti, potřebují i nadšenou kulaku, která by jim dala prchavý pocit oprávnění. Kde jsou však šiky nadšených svazáků v modrých košilích, kde jsou zpívající básníci zitřka, kde inteligence, kde jsou nadšení dělníci úderníci a stachanovci? Kam se ztratila tato kulisa? Dvakrát nevstoupí do jedné a těžké řeky — říká staré čínské přísloví a lid Československa už nechce, protože už nemůže vstoupit znovu do řeky lži a přetvářek, do řeky velikých slov a nízkých činů. Přiliš mnoho poznal a příliš mnoho pochopil. Tehdy jsme totiž, pane M. S. věřili, dnes víme a proto bychom museli lhat sami sobě. A to je ošklivé a nedůstojné. A to Vy skutečně se chcete přidat k této hře na demokracii a socialismus, kterou se znovu pokoušejí lidé stojící dnes v čele Československa? To Vy skutečně se chcete tvářit, že věříte, že ve jménu svobody člověka, která snad má být konečným cílem socialistické revoluce, jsou omezovány všechny nejzákladnější svobody jednotlivce, že ve jménu této svobody se dnes zavírají už nejen noviny, ale i lidé, že proto v ulicích Prahy jezdily 21. srpna 1969 československé tanky a českoslovenští vojáci, milicionáři a příslušníci VB zamořovali ulice Prahy slzným plynem a mlátili své spoluobčany, kteří se nesmířili s okupací obušky?

Vážený pane M. S., pokud máte na to žaludek je to Vaši soukromou věcí, já tomu však věřit nemohu. A nemohu dělat ani kulisu bezpráví a zvůli. Právě proto, že jsem prošel tou cestou uplynulých dvaceti let, jsem přesvědčen, že mám povinnost nemlčet, ale říkat pravdu. Doma by to nebylo možné, proto jsem odešel, proto jsem tam, kde jsem.

Sláva Volný

Poznámka redakce:

Prosíme redakci Tribuny o zaslání adresy pana M. S. Zašleme mu honorář za přetištění jeho dopisu.

vážení příznivci,

dnes dostáváte již druhé číslo našeho časopisu TEXT 69. O jeho záměrech jste se tedy dozvěděli již dost, abyste si mohli vytvořit svůj vlastní názor, abyste s ním mohli souhlasit, nebo mít k němu připomínky.

Ne náhodou máme v hlavičce časopisu slovo „nezávislý“. Jsme skutečně pouze skupina nezávislých československých novinářů, nejsme orgánem žádné strany, spolku či organizace, nehovoříme za určité náboženské, či politické skupiny. Hovoříme pouze sami za sebe a věříme, že se nám daří hovořit i za Vás. Jsme přesvědčeni, že společně s Vaši autorskou spoluprací, budeme hovořit i slovy miliónů doma.

Tuto nezávislost vykupujeme ovšem zcela pochopitelnými i očekávanými obtížemi. Chceme dělat dobrý, čtivý a především pravdivý časopis. Jen Vám, svým čtenářům, jsme odpovědní za svou práci. A jen Vy máte možnost udržet nezávislost tohoto časopisu.

Proto bychom Vám byli vděční, kdybyste si zkontrolovali, zda jste již odeslali předplatné, v zámoří i poplatek za leteckou poštu.

Jak se má platit předplatné?

V NSR stačí buď převodkou z bankovního účtu, nebo poštovní poukázkou na

Bayer, Vereinsbank, 8 München 80, Mauerkircherstr.
Konto čis. 863 750

v zahraničí buď mezinárodní poštovní poukázkou, nebo převodkou v bance, či posláním šeku v obálce. V Kanadě se může platit šekem nebo Money Order na Post Box 253, Port Credit, Ontario.

malý oznamovatel

Inzeráty do rubrik „adresy“ a „práci hledá“ zveřejňujeme bezplatně. V ostatních rubrikách účtujeme 2 DM za řádku. Informace odesílejte na adresu redakce s uvedením značky a čísla, nebo na uvedenou adresu.

adresy

- Hušek Pavel
z Prahy, návrhář karoserií, pravděpod. u V W — Audi
Zn.: JH — T 1231
- Ing. Gaertner Štěpán
z Prahy, pravděpodobně USA
Zn.: „Projekce Michle“ — T 1232
- Polívka Jiří
z Prahy, pravděpodobně NSR
Zn.: „Misečky“ — T 1233

práci hledá

- Houslista
abs. z r. 1955, býv. člen orchestru Klicperova div. Hradec Králové, znalý sólové hry a hry v kvartetu, nyní manuálně pracující, hledá uplatnění kdekoli jako hráč tutti (1. n. 2. housle), nebo jako učitel hudby. Manželka je uč. klavíru.
Zn. „Houslista“ — T 1227

koupě

- Mince, rytiny, obrazy
koupim: Dipl. Ing. W. F. Müller, 68 Mannheim 1, Max-Josef-Str. 17. Tel. BRD 0621 36960 T/1229
- Bankovní úředník
se znalostí oboru a příměř. vzděláním pro bankovní firmu v Mnichově
Zn.: „I na zapracování“ — T/1228
- Zubní laborantku
(část. znal. němčiny) pro zač. jako instrumentářku do nové otevřené praxe
Dr. Z. Venclik, 7320 Göppingen, Karl-Schurz-Str. 25, BRD, T/1230
- Zástupce pro prodej TEXTu hledáme ihned ve všech zemích. Provize 20 %. Výhodné i pro organizace a kluby.

volná místa

Předplatné: **poletní: 10 DM**, 2,80 \$ (letecky USA, Kanada, Izrael apod. 3,50 \$, Indie, Jamajka, Již. Afrika apod. 3,80 \$, Brazílie, Honkong apod. 4,20 \$, Austrálie, Japonsko apod. 4,50 \$).

roční (se slevou na poštovním) **18,— DM**, 5,— \$ (letecky USA, Kanada, Izrael apod. 6,40 \$, Indie, Jamajka, Již. Afrika apod. 7,— \$, Brazílie, Honkong apod. 7,80 \$, Austrálie, Japonsko apod. 8,40 \$).

Z PŘIPRAVOVANÉHO EDIČNÍHO PLÁNU:

Knižní edice DOKUMENTY svazek 1.

„Pražský srpen“ od Jaroslava Kučery a Slávy Volného; osobní vzpomínky, fotografie a dokumenty ze dnů okupace
cena cca 7,— DM

ŘADA GRAMOFONOVÝCH LP-DESEK

1. „LVI SILOU“ — sokolské pochody
(Pochod župy Masarykovy. Jdou sokolské šiky jdou, Tužme se, Lvi silou, Pochod sokolek a další — hraje Velký dechový orchestr SUPRAPHON a zpívá sbor Lubomíra Pánka)
2. „21. SRPEN 68“ s autentickými záběry z pražských ulic osudných dnů a s rozhovory s oběťmi. Deska bude vydána jako doplněk knihy „Pražský srpen“.

Předběžné objednávky přijímá BOHEMIA e. V., 8 München 22, Widenmayerstrasse 38, BRD.

vladimír škutina

presidentův vězeň

2.

JAK JSEM SNIŽIL VÁŽNOST PRESIDENTA REPUBLIKY

„A zatímco vedli Švejka do příjmací kanceláře, U kalicha předával pan Palivec hospodu své platičce ženě, těše ji svým zvláštním způsobem:

— Neplač, neřvi, co mně mohou udělat kvůli posranému obrazu císaře pána?

(Jaroslav Hašek:
Dobrý voják Švejk)

Ta historie s mým zavřením pro urážku hlavy státu dostala za těch několik let odstupu určitý pikantní nádech a stala se dostatečně známou — spíš jako anekdota než jako holý fakt, a proto považuji za nezbytné uvést všechny legendy a pověsti na pravou míru.

Nuže — není pravda, že jsem měl štěstí, že jsem dostal jen šestnáct měsíců a ne patnáct let, protože jsem prozradil státní tajemství. Není ani pravda — jak na mne krátce po propuštění pokřikoval přes celé divadlo ABC spisovatel Vratislav Blažek, že jsem prý dostal milost, ale že jsem odmítl jít domů, pokud Antonín Novotný bude vůl. Není ani pravda, že jsem u soudu trval na konfrontaci s prezidentem republiky, aby se prý ukázalo, kdo z nás dvou je větší vůl. To všechno si vymysleli lidé, kteří mě už tenkrát měli raději než Antonína Novotného.

Skutková podstata byla mnohem prozaičtější.

V r. 1958 natočil režisér Oldřich Lipský v československo-jugoslávské kooperaci barevný film „Hvězda jede na jih“, při jehož natáčení strávila řada herců, zpěváků krásné prázdniny na Jadranu. Byl jsem spoluautorem scénáře, ale protože jsem v těch letech vykonával základní vojenskou službu, slunečních orgii u moře jsem se bohužel nezúčastnil. Film to byl značně nevyvedený, a když byl pak s osmiletým zpožděním uveden do našich kin, říkali o něm naši vtipnější přátelé, že je to „představa malého Oldříška a Vladička, jak si představují muzikál“. Umělecké kvality či nekvality zhodnotili s osmiletým odstupem povolani kritikové, jenže tak mohli učinit, bylo rozhodnuto pohlízet na presidenta Josefa Brože Títu opět jako na krvavého psa a Jugoslávii vyřadit ze seznamu přátel. Byla dokonce svolána celostátní konference do pražského Parku kultury a oddechu, na níž první tajemník ÚV KSČ Antonín Novotný zasvěceně vysvětlil plenu, co je to revizionismus a proč se ho máme vystríhat a mimo jiné odstrašující příklady uvedl doslova: „I někteří filmoví tvůrci, jako Oldřich Lipský a Vladimír Škutina ve filmu „Hvězda jede na jih“, podlehli kosmopolitním tendencím jugoslávských revizionistů.“

Na podkladě tohoto odborného posudku bylo zakázáno film promítat v československých kinech. Prohlásil jsem tehdy na několika veřejných shromážděních, jako je Filmový klub, hospoda U Jelínku, hospoda U Pinkasů, že by Antonín Novotný neměl mluvit do věci, kterým nerozumí, byť byl prezidentem republiky.

Dávno jsem už na nešťastný film zapomněl, když jsem na podzim roku 1961 — tedy více než dva roky po činu — byl předvolán na Bezpečnost a obviněn ze snižování vážnosti presidenta republiky. Prohlásil jsem, že si žádného snižování nejsem vědom, ale mladý a snaživý vyšetřovatel mi přečetl z jakýchsi tajných desek spis, v němž kdosi udává, že jsem měl prohlá-

sit, „že prezident republiky Antonín Novotný je despota, gauner a vůl.“

Chtěl jsem vědět, kdo to udává, ale vyšetřovatel řekl, že to je státní tajemství a že Bezpečnost kryje své informátory. Po několika opakovaném výslechu se vyšetřovateli podařilo usmlouvat to jen na toho „vola“, ale já popíral i to a žádal o předvolání jedenácti hodnověrných svědků.

O despotovi a gaunerovi se dál už nemluvalo, neboť vyšetřovatel připustil, že se mohl informátor přeslechnout. Bylo mi divné, že informátor může přeslechnout tak jádrná slova jako je gauner a despota a nepřeslechne slovo tak nezvukomalebné a šumlivé jako je vůl. Ale vyšetřující řekl, že není od toho, aby se se mnou přel o slovíčka, že pro něho je slovo „vůl“ snižováním vážnosti presi-

na mne v pravidelných intervalech, že jestli se nepříznám, budu vzal do vazby což mi připadalo velice nelogické. Soudce z lidu, sedící po její levici, potřeboval projevít svou soudcovskou autoritu, a proto na mne zařval, že abych si ho nepřál, až se mu ještě jednou dostanu pod ruce. Poznamenal jsem, že pod ruce se dostává člověk katovi a žádal jsem, aby jeho výrok byl zaprotokolován. V tom mi vyhověno nebylo, naopak mladička prokurátorka, která sotva viděla přes zábradlí, si vzala slovo a hovořila o prohnitosti některých intelektuálů a kulturních pracovníků; a to zaprotokolováno bylo.

Předvolání svědci jeden po druhém přistupovali před senát a pod přísahou svědčili, že jsem větu „president republiky Antonín Novotný je vůl“ neřekl. Byli to mužové úctyhodní, mezi nimi universitní profesori, a paní předsedkyně senátu, která měla před sebou rozkaz od Státní bezpečnosti odsoudit mě jako exemplární případ, z toho začínala být čím dál tím víc nervóznější.

Protože jsem k soudnímu líčení přistupoval bez obhájce, neboť jsem tvrdil, že obhájce nepotřebuji, když jsem nic neprovedl, bylo líčení odročeno pro nedostatek důkazů s tím, že příště musím mít obhájce.

K druhému líčení ještě před vánočními 1961 jsem se dostavil se svým přítelem z klukovských let, JUDr. Otakarem Motejlem v roli obhájce. A zas předstupovala řada svědků a všichni souhlasně potvrzovali, že jsem inkriminovanou vě-

Fučika. Byl jsem spolu s režisérem Oldřichem Lipským autorem této revue, a když jsem chodil na zkoušky do haly, kterou ještě v rychlosti rdostavovali věžňové, nelušil jsem, že to nebude trvat dlouho a zařadím se mezi „mukly“.

V té době — data už si přesně nepamatuji — jsem se sešel s několika přáteli, z nichž někteří také svědčili v můj prospěch u soudu, a rekapitulovali jsme celou záležitost. Znovu jsem nahlas opakoval, že jsem nikdy neřekl, že „president republiky Antonín Novotný je vůl“, ale když jsem za to byl odsouzen, je to jako bych to měl předplacené, a proto prohlašuji s plným vědomím, že vůl je.

V místnosti bylo asi padesát lidí. Nikdo z nich nepovstal, nikdo mě neokřikl, nikdo mě nepokáral. Do konce bych si troufal tvrdit, že můj výrok vzbudil mezi přítomnými sympatie. Padlo ještě pár anekdot a šlo se domů.

A to je vše, co předcházelo mému zatčení dne 5. května roku 1962.

1000 DNÍ V RUZYNI

Přijede do Prahy černošský sbor a předvádí na pódiu Lucerny divošské tance.

Dívá se na ně právě rehabilitovaný vězeň a ptá se svého souseda:

— Ty, poslyš, měli v Ruandě Ugandě taky 50. léta?

— Ne, proč?

— Pak teda nechápu, z čeho zdivočeli...

Můj vyšetřovatel na mne nikdy nekřičel, nevyhrožoval mi a ani mě fyzickým násilím neovlivňoval. Nevim, co dělal předtím, ale zdá se mi, že tento obtloustlejší kapitán byl ve svém povolání nešťasten. V jedné sdílné chvilce mi řekl, že chodí pomáhat stavět stadión pražské Slavie, že je to jeho koníček. Pil hodně kávy a jedině, co mě na něm velice zlobilo, bylo to, že mi nenabídl a že ta káva tak provokativně voněla.

Když jsem na úvodní ceremonii, abych povídal, odvětil, že nevím, co bych měl povídat, a on zas trval na svém, že vím, a já zas, že nevím, rozhodl se, že mě seznámí se skutkovou podstatou.

Přečetl mi, že jsem tehdy a tehdy tam a tam snížil vážnost presidenta republiky. Řekl jsem, že jsem ji snížil, a on vítězoslavně zvolal: „Tak vidíte!“ Zřejmě čekal odpor, neboť jak říkal vyšetřující v Putimi Josefu Svejkoví, každé zapírání ztěžuje přiznání, a Svejek dodával, že naopak.

Vypnul tedy magnetofon, který měl pod stolem pro případnou konfrontaci zapnutý, a vložil do stroje papíry, aby sepsal protokol. Psaní na stroji mu činilo značné potíže, a jak jsem si všiml, pletl si zvláště háčky nad velkými písmeny s uvozovkami, takže musel často mazat a mně to nedalo a nabídl jsem se, že bych mu to napsal. Podíval se na mne jako se dívá wimbledonský vítěz na začátečníka, který ho přišel vyzvat, aby si s ním zapínkal, a tvrdošíjně tiskl písmeno za písmenem, i když to trvalo déle, než bylo nutné.

Naštěstí byl protokol krátký, vyšetřování bylo skončeno, já vše přečetl, opravil jsem nějaké hrubky, namítl jsem, že tak komoleně nemluví, ale když se mi dostalo vysvětlení, že on je od toho, aby nioje slova upravoval do protokolárního jazyka, už jsem neprotestoval a podepsal.

Zmáčkli tlačítko, dostavil se psovod, já mu řekl „Dobrou noc“ — psovod do mne strčil a pokáral mě, abych se k vyšetřovateli choval slušně, přitlačil mě ke zdi, sklápěl podpadky a hýkl: „Soudruhu kapitáne, dovolte mi odejít.“ Načež můj vyšetřovatel mu to dovolil a psovod mě stejnými cestami se zastávkami s hlavou u zdi vedl zpět do cely.

Zapadly za mnou dveře a mne přepadl záchvat smíchu. Snad to byla reakce na předcházející strach, snad to bylo uvolnění. Nevim. Smál jsem se, až mi tekly slzy, a když bachař otevřel dveře a křičel na mne, že si musím okamžitě rozestlat a lehnout nebo pujdu do korekce, připadalo mi to taky k smíchu.

Odestlal jsem si. Saty jsem složil na zem před lůžko podle předpisu, lehl si a vůbec mi nepřipadalo, že se musím bát, že jsem poprvé v životě v kriminále. Byl jsem přesvědčen, že po přiznání a podepsání protokolu už nebude důvodu, proč bych měl být ve vazbě a čekal jsem, že se co chvíli otevrou dveře cely a pošlou mě zase domů.

V tomto bláhém a nadějném čekání jsem přečkal prvou noc — nebo přesněji řečeno zbytek prvé noci — a připadalo mi divné, že kdosi utíká po chodbě a křičí „Budiččččč!“ a hned na to otvírají dveře cely, aby mi službu konající bachař podal ručník a pustil trochu vody. Ručník musel být přede dveřmi na chodbě a voda se pouštěla také zvenčí jen na požádání.

Po ranní očištění se dostavil do cely různolící poručík a otázal se, zda mám nějaké přání či stížnost. Řekl jsem, že bych rád šel domů. Na to on odvětil, že to prý každý a zas vypochoďoval.

Celé dva dny jsem byl ponechán v ajncliku bez jakékoli zprávy o svém dalším osudu, jakož i bez zprávy o čemkoli, neboť ve vyšetřovací vazbě nesmí člověk nic vědět — čím méně ví, tím je poddanější.

Vím, že jsem celé dny prochodil — dva kroky tam a dva kroky zpátky. A znovu. Někdy čas jsem ty kroky počítal, ale pak jsem to splel a začal jsem počítat znovu — dva kroky tam a dva kroky zpátky. Ony to vlastně ani celé kroky nebyly. Byl to spíš jeden a třicetkrát kroku, ale po několika hodinách jsem se naučil srovnávat krok tak, že mi to vycházelo na dva kroky. Měnil jsem podle těch kroků čas, ale nebylo mi to nic platné, protože jsem stejně nikdy neodhadl, jestli je málo hodin nebo moc. Vím jen, že mi neustále byla ukrutná zima, ale když jsem se pokoušel zahřát se jednou chvíli cvičením, otevřely se dveře cely a mladičky bachař na mne řval, abych přestal dělat tajrlíka, nebo že prý mi natrhne lýtka. Měl jednu miniaturní hvězdičku na červeném podkladu a nebylo mu určitě víc jak dvacet let. Byl podsaditý a měl poďobaný obličej. Spatně vyslovoval, takže mu nikdy nebylo dobře rozumět a kdykoli měl službu na chodbě, vždycky došlo k nějakému incidentu. Jednou mi dal pěsti do čela, až se mi před očima zajiskřilo, a když jsem řekl, že si budu stěžovat, prohlásil suverénně, že klidně mohu, protože to bylo beze svědků a svědectví příslušníka je vždycky věrohodnější než svědectví reakcionáře. Svěřil jsem se s tím později svému vyšetřovateli, který tvrdil, že to není možné, že se dneska už nebijí a že bych to v konfrontaci s příslušníkem prohrál. Byl to shodou okolností stejný bachař, který mi nadsmrti zmrazil nehty.

(Pokračování příště)

TEXT 69

Československý nezávislý měsíčník

Vydává Bohemia, Czechoslovak Cultural Committee. Šéfredaktor Jaroslav Kučera.

Adresa redakce: 8000 München 22, Widenmayerstr. 38, BRD. Telefon 29 41 62. Podepsané články nemusí vždy vyjadřovat názor redakce. Toto číslo vyšlo 23. 9. 1969. Uzávěrka čísla 15. 9. 1969.

Zástupci v Kanadě: Eva Dentová, Box 253 Port Credit, Ontario, Canada a Stanley Timpach, 412-9A St. N. E., Calgary 61, Alta-Canada.

Cena jednoho čísla 1,50 DM, předplatné na půl roku 10,— DM, zvýhodněné roční předplatné 18,— DM včetně poštovného. Číslo šekového účtu: 863 750 Bayerische Vereinsbank, Mauerkircherstr., 8 München 80, BRD.

Titik: „LOGOS“ München, Bothmerstr. 14

denta republiky a že to dává prokurátorovi. Zeptal jsem se, jestli je snižováním vážnosti presidenta republiky i to, když jsem slova „vůl“ neužil, ale on zaklapl spis a řekl:

„My už si s vámi poradíme!“

Tuto větu jsem pak v následujícím řízení slyšel mnohokrát a jistě se mi nikdo nemůže divit, když se dnes ptám, jak si tito soudruzi od Bezpečnosti v dnešním demokratičním procesu poradili sami se sebou.

V prosinci roku 1961 se případ dostal před obvodní soud pro Prahu 1. Redaktor Adolf Ginter, předvolaný jako svědek, napsal ve svém vyznání v Rudém právu v neděli dne 24. března, když popisoval můj trestný čin, že mu bylo líto, kolik zbytečného času a vzdělání musela vynaložit mladá a půvabná předsedkyně senátu, aby pak oboje promarňovala na procesech, jako byl můj. Půvabná předsedkyně byla z celého případu viditelně zmatena, a protože nechtěla připustit, že je ji skutková podstata mého trestního činu k smíchu, křičela

tu nikdy nevyslovil. Můj obhájce proto žádal, aby bylo řízení zastaveno pro nedostatek důkazů. Paní předsedkyně však měla od Státní bezpečnosti jiné příkazy a proto líčení opět odročila.

Dne 12. ledna roku 1962 došlo k třetímu a závěrečnému stání tohoto prvního kola, k němuž se dostavili dva svědci, které jsem v životě předtím neviděl. Jeden z nich byl náš kdysi zasloužilý sportovec, vězněný pro pašování hodinek. Oba prohlásili, že se sice nepamatuji, že bych inkriminovanou větu řekl, ale že je to možné. Soud tedy na základě těchto dvou pochybených svědectví nabyl přesvědčení, že jsem žalovanou větu vyřkl a po krátké poradě mě odsoudil na šest měsíců podmíněného trestu odnětí svobody.

Později se ukázalo, že v době, kdy jsem měl žalovanou větu vyřknout, byli oba korunní svědci ještě ve vězení pro hospodářské delikty.

Měli jsme tehdy před premiérou Československé lední revue „Ledový večerník“, jejíž premiérou se otvírala Sportovní hala v pražském Parku kultury a oddechu Julia